

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

tantsukunsti õppekava

Elissa Lehis

**TANTS HUVI- JA KÕRGHARIDUSE PERSPEKTIIVIS. PROBLEEMID
KAHE HARIDUSTASANDI VAHEL TULEVASE TANTSUÕPETAJA
PILGU LÄBI**

Tantsuõpetaja kutse lõputöö

Juhendaja: Kai Valtna

Kaitsmisele lubatud.....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	2
TANTSU HARIDUS JA SELLE EESMÄRK	4
1.1 Tantsu haridusmaastik	5
1.2 Haridus ja õppekava	6
1.2.1 Tantsu kõrgharidus	8
1.2.2 Tantsuhuviharidus	12
TANTS KUI KUNST JA TANTS KUI TREENING	20
2.1 Võistlemise taust	22
2.2 Mõtestamine	23
2.3 Kas kunstis saab võistelda?	24
TANTSUÕPETAJA JA TANTSUTREENER	27
3.1 Populatsioon ja valim	28
3.2 Andmekogumismeetod	28
KÜSITLUSE ANALÜÜS JA TULEMUSED	29
4.1 Vastused tantsuõpetaja tausta kohta	29
4.2 Vastused huvihariduses õpetamise kohta	32
4.3 Vastused tantsuõpetajate arvamuse kohta tantsu huvi- ja kõrghariduse teemal	34
4.4 Küsitluse tulemused	36
TULEMUSED JA JÄRELDUSED	39
KOKKUVÕTE	42
KASUTATUD ALLIKAD	44
LISAD	46
SUMMARY	48

SISSEJUHATUS

Minu tantsuõpetaja lõputöö mõte on arenenud TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias (edaspidi TÜ VKA) õpitud aastatega, kus minu eelnevad teadmised kaasaegsest kunstist ja tantsust on edasi arenenud. Minu jaoks on tekkinud vastuolu tantsu huvihariduse ja tantsu kõrghariduse vahel. Tunnen, et minu huvi ei puuduta enam ainult liikumist ja võistluskavadeks ettevalmistamist nagu olin varasemalt tantsu huvihariduse õpilasena kogenud.

Enda seminaritöös uurisin tantsu kõrgharidust Eestis, mis on kaasaegses tantsus ja tänavatantsus kontseptuaalselt erinevat, et neid ei saa ühe õppekava strateegilisteks alusteks võtta. Keskendusin kehatehnilistele, ideelistele ja kultuurilistele aspektidele õppekavades nii kõrghariduses kui ka huvikoolides.

Töös jõudsin järeldusele, et Eestis on tantsu kõrghariduse aluseks kaasaegne tants laiemas tähenduses, kus tegeletakse tantsu mõtestamise mitte lihtsalt tantsustiiliga.

Lähtun enda lõputöös kahest aspektist, mis tõi välja Susan R. Koff oma raamatus “Dance education”: tants kui kunst ja tants kui tegevus. Tegelen nende mõistete analüüsimisega huvi- ja kõrghariduse puhul.

Enda lõputöös toetun intervjuudele ning tantsuõpetajate küsimustikule, intervjuud viisin läbi TÜ VKA tantsuspetsialisti Raido Mäe ja Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juhatuse esimehe Jane Miller-Pärnamäega ning küsimustiku kõrgharitud tantsuõpetajate seas.

Käesoleva lõputöö uurimisprobleemiks on tantsu huvi- ja kõrghariduse eesmärkide erinevused Eesti kontekstis, töö eesmärk on välja selgitada problemaatilised kohad kahe haridustasandi vahel.

Tööl on peamiselt kolm uurimisküsimust: mis on tantsuhariduse eesmärk huvi- ja kõrghariduse puhul, mil viisil on esindatud tants kui kunst ja tants kui tegevus tantsu huvi- ja kõrghariduses ning millised probleemid tulenevad kahe haridustasandi eesmärkide erinevusest?

1. TANTSU HARIDUS JA SELLE EESMÄRK

Selles peatükis uurin tantsuhariduse mõistet laiemalt, toetudes Susan R. Koff "Dance education" raamatule. Jaotan selle peatüki alapeatükkideks, uurin tantsu huvi- ja kõrghariduse õppekavasid ja nende eesmärke.

Koff kirjutab tantsuhariduse mõiste defineerimisest ja kui tihti seda valesti mõtestatakse ning määratletakse ühelt poolt kui ainult mehaanilist treeningut ehk drilli. Teiselt poolt käsitletakse tantsu pigem kui mõtteviisi ja julgustatakse enese väljendamisele. Koff kirjeldab tantsuhariduse mõistet: "Tantsuharidus on erinevate väljendusviiside, mitte oskuste ja tehnika õpetamine." (Koff 2021, lk 32)

Tantsuhariduses räägitakse tantsust, kuid on selge, et tantsu tõlgendatakse nii mõtteviisi kui treeninguna. Tantsuharidus on laiem mõiste kui tantsutreening, ometi sisaldab ka viimast. Leian, et tantsutehnikat tõlgendatakse samuti nii treeningu kui millegi laiemana. Erinev arusaam ja mõtestamine on minu arvates põhjus, miks tantsuhariduse maastikul on niivõrd keeruline orienteeruda

Nii nagu teised kunstivormid on tants universaalne keel või siis kehakeel, mille kaudu on võimalik lugu jutustada. Tantsu tegelikud väärtused, mille järgi seda saab analüüsida, on sisemised mitte välimised. Analüüsides tantsu ei tohiks keskenduda vaatleja-esitleja eristamise suhtele vaid hoopis kogemusele. (Koff 2021, lk 32)

Minu jaoks on kogemus palju olulisema väärtusega, leian, et publik on osa tantsust. Enda lavastusi luues püüan mõelda rohkem publiku rolli, suhte ja kogemusele. Mõelda sellele, milliseid väärtusi mina lavastajana publikule pakun, ehk emotsioonile ja tundele, mida vaataja kogeb.

Tantsuõpetajana keskendun õpilaste arengule, sead keskpunktiks eelkõige oma õpilased ning

seejärel jällegi kogemuse, mida õpilased edastaksid publikule. Minu jaoks on esmatähtis õpilaste füüsiline ja mõtteline arendamine. Soovin õpilastega tegeleda tantsukavade loomisel pigem koosloome vormis, sest sel viisil võimaldan õpilastel lisaks füüsilisele vormile ja tehnikale arendada ka nende isiklikku loomingulist poolt. Koosloome võimaldab neil paremini aru saada loodud tantsu ideest ja sõnumist ning nii on õpilastel lihtsam ja loogilisem seda publikule tõlgendada.

Ometi on raske hoida sellist tõekspidamist igas tantsukoolis: nii palju kui on erinevaid tantsukoole, nii palju on ka erinevaid vorme, millisena kool tegutseb. Mõnes huvihariduskoolis on tantsuõpetajale kindlad nõudmised, kellega ja kuidas ta tööle hakkab, mõne teise puhul on jäetud aga vabad käed teha vastavaid otsuseid.

Erinevad eesmärgid sõltuvad keskkonnast kuhu satun, kas tegutsen tantsukunstnikuna või pedagoogina. Tantsuõpetaja puhul on minu arvates lisaks pedagoogikale haaratud ka tantsukunst, kuid lavastaja-koreograafina vaid tants kui kunst.

Sarnaselt tantsuhariduse, tantsutreeningu, tantsutehnika ja tantsukunsti mõistete segadusele, ei väljendu tantsu huvihariduse asutuste tegevuse eesmärgid kooli vormis.

1.1 Tantsu haridusmaastik

Uurides tantsuharidusemaastikku, leidsin, et tantsu huviharidust pakkuvad asutused nimetavad end erinevalt, näiteks koolideks, keskusteks või stuudioteks. Seega on jäänud arusaamatuks, millise näitaja järgi neid nimetusi erinevatele asutustele lisatakse: mis on tantsu huvihariduse puhul tantsukool, tantsukeskus, tantsustuudio - mis neid üksteisest eristab?

Lääne puhul on iga tantsu huvihariduse asutusel õigus teha ja reguleerida otsuseid, millega järgneval hooajal tegeletakse, vastavalt stuudio soovile. Nendele tantsukoolidele pole seatud hariduslikke standardeid, eraettevõtetena tuleb neil jälgida seadusega ettenähtud äri standardeid ja tavasid. Otsused, mis on seotud stuudio korralduse, õpilaste hooaja plaani, õpetajate tausta ja kvalifikatsiooniga, on reguleeritud ainult stuudio individuaalsel äranägemisel (Koff 2021, lk 93).

Eesti kontekstis tuleb huviharidust pakkuvatel asutustel järgida Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt kinnitatud huviharidusstandardit, mis “määratleb huvihariduse ühtsed nõuded Eestis ja on huvihariduse omandamist võimaldavate huvikoolide alusdokument, kehtib kõikidele huvikoolidele, olenemata huvikooli õiguslikust seisundist.” (Huvikooli seadus)

Huviharidust pakkuval asutusel on õigus tegutseda huvikoolina, kui see on registreeritud Eesti Hariduse Infosüsteemis (edaspidi EHIS). Huvikooli seaduse (§ 4) järgi “ei tohi olla huvikooli nimi eksitav eesmärgi, tegevuse, kooli pidaja, õigusliku vormi ja huvikoolis omandatava hariduse suhtes.” (samamoodi)

Kõrgkooli puhul on kehtestatud kindlad haridusstandardid Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt, mida haridusasutus järgima peab oma õppekavade koostamisel (Eesti Vabariigi haridusseadus).

1.2 Haridus ja õppekava

Enda seminaritöös uurisin, huviharidus mõiste paiknemist “haridus” mõiste järgi.

Ühiskondlikult institutsionaliseeritud valdkondades eristatakse formaalset ja mitteformaalset haridust. Formaalse hariduse alla kuuluvad näiteks lasteaias, koolis ja ülikoolis omandatud teadmised, täpsemalt asutustes, kus on haridus teataval määral organiseeritud. Mitteformaalne haridus omandatakse loomulikult moel ehk läbi igapäeva kogemuse ja suhtluse kaudu. (Haridusleksikon 2013, lk 69)

Jõudsin oma seminaritöös järeldusele, et huvihariduse ja kõrghariduse vahele ei saa lisada võrdusmärki, kuna kõrgharidus on määratletud formaalse hariduse põhimõttel, kuid huviharidus nõuab formaalse ja mitteformaalse hariduse kooskõla. Huviharidus asutused on mõneti organiseeritud aga siiski eristuvad need üldhariduse omandamisest. Ehk huviharidust ei saa võrrelda võrdväärselt üldhariduse, keskkariduse või kõrgharidusega, sest sellist tüüpi haridust omandatakse läbi igapäevakogemuste ja suhtluse kaudu. Ometi on huviharidus seotud füüsiliste teadmiste arendamise sihipärase protsessiga. Seetõttu jõudsin järelduseni, et huviharidus nõuab kahe haridusmõiste tasakaalu.

Õppekava on õppe- ja kasvatustöö alusdokument, millega määratakse õppesisu ja õppe korralduslikud alused. Õppekava on formaalhariduse õpingute osa, mis kirjeldab õppesisu, õppimise plaani, traditsioonilisi õppeaineid, õppematerjale, koolis saadud õpikogemusi, õpilaste oskust teatud viisil käituda, midagi teha või sooritada. Õppekava üldaktsepteeritud struktuur sisaldab viit osa: raamistik ehk kirjeldused õppekava aluseks olevatest arusaamadest ja põhimõtetest, õppekava eesmärgid ja õpiväljundid, õppeained ja maht, meetodid ja nõuded õpikeskkonnale, õpitulemuste hindamine, korraldus ja nõuded õpilastele nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ning sertifikaatide väljaandmiseks. (Haridusleksikon 2013, lk 257-263)

Enda seminaritöös “Tänavatantsu olulisus tantsukõrghariduse kontekstis” avasin tantsu kõrgharidust pakkuvate koolide õppekavasid (Tallinna Ülikool ja TÜ VKA), analüüsisin Kultuuriakadeemia tantsukunsti õppekava lisaks materjalile ka enda kogemuse põhjal. Võrdlesin tantsu kõrghariduse õppekavasid huvikooli süsteemiga ja otsisin vastust küsimusele, mis on kaasaegses tantsus ja tänavatantsus kontseptuaalselt erinevat, et neid ei saa ühe õppekava strateegilisteks alusteks võtta. Käsitlesin TÜ VKA tänavatantsu valikkursust, mis haldab erinevaid tänavatantsustiile (*break*, *electric boogie*, lüüriline *hiphop*, R’n B), ning kus tegeletakse jõu, tasakaalu, lihasmälu, painduvuse ja motoorikaga, tänavatantsu spetsiifiliste elementidega (friisid, fikseering, *sliding*, aeglustus). Leidsin, et antud valikkursuse eesmärk on võimaldada kogemus kehalise võimekuse ja loovuse arendamiseks läbi tänavatantsu.

Seminaritöö käigus selgus, et tänavatants ei vaja kõrgharidust, kuna stiili integreerimine kaasaegse tantsuga sarnasele õppekavale võib kaotada tänavatants oma eheduse, kultuuri edasiandmise viisi ja eesmärgi. Tänavatants ei keskendu pedagoogilistele teadmistele ja pole huvitatud kehale kindla treeningsüsteemi rakendamisest, kuna struktuur võib saada domineerivaks. Ometi on tänavatants seotud üldmassilise ja hoiakulise kultuuri osaga ehk popkultuuriga ning populaarne ka Eestis tantsu huvihariduses. Piisava analüüsi korral on võimalik leida tantsu tehnilisi ja loomingulisi süsteeme, mis toetaks tänavatantsu kõrghariduse konteksti pandnuna. Leidsin, et see muudaks tantsu kõrgharidust mitmekülgsemaks ning muudaks inimeste hoiakut tänavatantsust, kui vaid vägivaldsest kultuurist, ning tekitaks antud suunale keskenduvatele tantsuõpetajatele uue võimaluse enesearendamiseks.

Järgnevas alapeatükis toon välja tantsu huvi- ja kõrghariduse õppekavade eesmärgid, õpiväljundid ja õpetamismeetodid.

1.2.1 Tantsu kõrgharidus

TÜ VKA tantsukunsti õppekava puhul on keskmine huvi õpilase kui indiviidi arengul, millele aitavad kaasa maailmapilti ja mõtteviisi arendavad õppeained, näiteks kunsti ja kultuuriajalugu, etenduskunstide ajalugu, tantsuajalugu, filosoofia, semiootika, sotsioloogia jm. Lisaks tantsutehnika ja interpretatsiooni õppimisele tegeletakse loovuse arendamise, improvisatsiooni, tantsukompositsiooni ja tantsuetenduste loomisega (Tantsukunst 2021).

Õppekava on suunatud pigem etenduskunstile mitte tehnikale, peamised kolm üldeesmärki on tagada võimalus omandada kaasaegne haridus tantsukunsti valdkonnas. Koolitada välja tantsuõpetajaid, tantsukunstnikke ning kaasaegseid tantsuspetsialiste erinevates asutustes: üldhariduskoolides, huvihariduses, teatrites, vabakutselise koreograafina, loovettevõtjana. Ning viimane eesmärk on tagada ettevalmistus, et jätkata oma õpinguid magistriõppes. (Õppeinfosüsteem 2021)

TÜ VKA tantsukunsti õppejõud on öelnud, et tantsu kõrghariduse eesmärk on “luua potentsiaalne pinnas võimalikult kaasaegsele aga teadvustatud tantsuharidusele.” (Raido Mägi, TÜ VKA tantsuspetsialist, helisalvestus 08.04.2021).

Tantsu kõrgharidus tegeleb tantsukunsti laiema pildi leidmisega, kus täiendatakse sisseastuja juba olemasolevat pagasit looja ja õpetaja omaduste arendamisega (samas, 08.04.2021).

TÜ VKA tantsukunsti õppekava õpiväljundid jagunevad kuueks punktiks, mida õppekava läbinud õpilane mõistab, suudab, kasutab ja omab.

Õppeinfosüsteem 2021 järgi “tantsukunsti õppekava läbinud üliõpilane:

- *omab kaasaegseid üldpedagoogilisi teadmisi kooskõlas tantsueriala spetsiifikaga;*
- *kasutab oma oskusi pedagoogiliste eesmärkide saavutamisel;*
- *mõistab kaasaegset tantsu ja rakendab oma teadmisi kvaliteetse kunstikeskkonna loomiseks;*

- *kasutab etenduskunsti loomiseks omandatud teoreetilisi teadmisi;*
- *mõistab oma vastutust ühiskonna ees nii tantsuõpetaja kui tantsukunstnikuna;*
- *suudab iseseisvalt toimida nii vabakutselisena kui loomevaldkondlikes institutsioonides, neid luues ja arendades, on orienteeritud elukestvale enesetäiendamisele ja on võimeline jätkama õpinguid magistriõppes.”*

Leian, et õpiväljundid ja õppeained on oma eesmärkidega kooskõlas, teoreetilised ained toetavad loomingulisi õppeaineid, julgustavad ja annavad põhja, millest alustada omaloominguga.

Tallinna Ülikooli (edaspidi TLÜ) koreograafia õppekava on suunatud erinevalt TÜ VKA tantsukunsti õppekavast pigem tehnikale, selline erinevus kajastub õppeainete kaudu. Koreograafia õppekava käsitleb erinevaid liikumise esteetika alates pärimusest kuni kaasaegse tantsuni, õpingute käigus arendatakse õpilaste loomingulist käekirja ning võimaldatakse professionaalne ettevalmistus tantsija, koreograafi või tantsuõpetaja- ja juhendajana (Koreograafia 2021).

TLÜ koreograafia eriala õppeaine õppevormi kirjelduse all on kirjas järgnev: “Meie õppekava annab põhiteadmised anatoomiliselt korrektsest kehatööst läbi traditsiooniliste ja kaasaegsete tantsutehnikate.”

Koreograafia õppekava koosneb alus- ja süvaõppest, mille käigus omandatakse erinevad tantsustiilid ja tehnikad ning teoreetilised ained. Näiteks: kaasaegse tantsu tehnikad, ballett, jazz-tants, liigutusuurimus ja improvisatsioon, anatoomia, funktsionaalne treening, autoritants, pärimustants, tänavatants, tantsukompositsioon, tantsufilm, tantsuajalugu, kriitiline mõtlemine, esteetika, tantsu-uurimise alused, lavatantsu ajalugu, tantsudidaktika ja vaatluspraktika, õpetamispraktika, pedagoogiline psühholoogia ning mainekate koreograafide meistriklässid (samas 2021).

Koreograafia õppekava eesmärk on, et õpilane suudaks iseseisvalt kunstivaldkonnas toimuvat analüüsida, omaks teadmisi pärimusliku tantsu teadmiste kohta ja suudaks neid kasutada oma loomingus, saaks hakkama psühholoogia, anatoomia ja kultuurifilosoofia teadmiste ja oskuste praktiseerimisel, tunneks tantsudidaktika põhiprintsiipe ja tunneks huvi õpingute jätkamisel

magistriõppes. Bakalaureuseõpingute läbinu on omandanud kutsepädevuse töötamiseks kultuuri- ja haridusasutustes erialaspetsialistina (samas 2021).

TLÜ koreograafia õppekava õpiväljundid jagunevad seitsmeks punktiks, õppeinfosüsteem 2021 kohaselt “koreograafia õppekava läbinud üliõpilane:

- *on omandanud teadmised erinevates tantsukunsti harudes nii filosoofilises kui praktilises mõttes ning valdab peamisi tantsuanalüüsi meetodeid, mille abil analüüsib ja hindab nii tantsu kui tantsumaastikul toimuvat kasutades saadud tulemusi ka oma uurimis- ja loometöös*
- *loob originaalkoreograafial põhinevaid lühivorme erinevatest kontekstidest lähtuvalt ja ruumispetsiifikaid arvestades*
- *omab tantsudidaktilisi teoreetilisi ja praktilisi teadmisi, rakendab neid vastavalt stiilile ja sihtgrupile ning analüüsib enda tegevust tantsuõpetaja/ juhendajana kujundades eneserefleksioonist lähtuvalt oma tulevikuvalikuid*
- *mõistab pärimustantsu kogukondlikku olemust (sh ajaloolised paikkondlikud traditsioonid, nüüdisaegsed harrastuskontekstid)*
- *analüüsib pärimusliku tantsuteadmuse allikaid ja kasutab neid vabas improvisatsioonis ning oma kompositsioonide ja koreograafia loomisel*
- *viib läbi väiksemahulisi tantsualaseid teoreetilisi ja loov-praktilisi uurimistöid, esitab saadud tulemusi akadeemiliselt korrektselt ning algatab erialaseid diskussioone arendamiseks tantsu valdkonda*
- *omab filosoofilise ja kriitilise mõtlemise oskuseid, analüüsib oma enesetäiendamise vajadusi.”*

Võrreldes tantsu kõrgharidust pakkuvate ülikoolide õpiväljundeid on võimalik kinnitada, et tantsukunsti eriala keskendub etenduskunstile ning koreograafia tantsutehnikale. Mõlemad erialad käsitlevad pedagoogilisi, pärimuslikke, loomingulisi ja maailmapilti kujundavaid õppeaineid. Leian, et kõrgkoolis ei tegeleta tantsu kui treeninguga, sest keskendutakse tantsija kui indiviidi arengule kunsti maailmas.

Õppekava ülesehituse kirjeldamisel tantsu kõrghariduse puhul toetun enda kogemusele TÜ VKA tantsukunsti tudengina.

Esimesel kursusel läheneti ülikoolis igale õpilasele individuaalselt, õpetati märkama ja teadvustama oma keha eripärasid. Anti juhiseid, kuidas oma keha võimalikult kehasõbralikult ja teadlikult kasutada. Selleks toetavad õppeained olid näiteks, ballett, kaasaegne tants (praegune kehatöö), somaatilised treeningsüsteemid, fitnessstreeningu alused, painduvustreeningu alused ja teoreetilise õppeainena anatoomia ja kinesioloogia.

Leian, et nimetatud õppeained toetavad tantsutudengit tulevase tantsuõpetajana, kui tuleb ise oma õpilasi suunata iseärasuste märkamisele. Nendes kontakttundides õppisin oma keha esimest korda päriselt tundma, teadvustades oma puusaliigeste erinevust ja keha asümmeetriat.

Esimese kursuse lõpus ning teisel ja kolmandal kursusel praktiseeriti õpitud teooriat juba praktikas, näiteks: balleti õpetamise praktika, seltskonnatantsude õpetamine, tantsuõpetaja kooli- ja laagripraktika. Ehk juba esimese õppeaasta lõpus mindi üle pedagoogiliste teadmiste süvendamisele, alustades oma kursusekaaslaste juhendamisest. Seejärel liiguti edasi lasteaedadesse, üldhariduskoolidesse jne.

Pedagoogiliste teadmiste omandamisele aitasid kaasa pidev tagasiside õppejõudude ning õpetatavate poolt ja eneseanalüüs, lisaks toetavad spetsialiseerumismooduli õppeained nagu hääletöö, loovtants, rütm ja koordineatsioon, hariduslikud erivajadused ja arengupsühholoogia. Seega lisaks individuaalsele lähenemisele oli võimalik end praktiseerida teoreetiliste teadmiste toel.

Kolmanda aspektina toon välja loovuse ja lavastusliku poole arendamise, mida toetasid improvisatsioon, tantsukompositsioon, tantsuanalüüs ja erinevad etenduskunstide suunamooduli õppeained. Teoreetiliste ainete põhjal tegeleti silmaringi ja mõtteviisi avardamisega, loominguliste õppeainete puhul oli võimalik arendada enda lavastamise ja loomise oskuseid. Eriti pakkus tuge loomisprotsessidel tantsukompositsiooni õppeaines õpitu ja kogetu.

Tantsukunsti erialal õppides julgustati mõtlema, ei olnud kindlat õiget ega valet, julgustati muutma ja katsetama erinevaid õpetamisviise.

1.2.2 Tantsuhuviharidus

Tantsuhuviharidus on Eestis väga mitmekülgne, erinevad tantsukoolid ja huvikoolid pakuvad mitmesuguseid tantsustiile (ballett, kaasaegne tants, jazztants, showtants, tänavatants, lastetants, eesti tants, stepptants, rahvatants jne.)

Miller- Pärnamägi (15.04.2021) selgitab:

Huviharidus on hea võimalus õppija kutsumuse leidmisel, annete avastamisel ja arendamisel, mis valmistab ette edasiseks haridus teeks ja eriala valikuks. Tantsuhuvihariduse sisu ja eesmärk lähtub huvihariduse eri tasanditest (vaba-, põhi- või eelprofessionaalne huviharidus), kus määravaks on õpilase valmidus, huvi, pühendumine ja eeldused tantsuõppeks.

Õpe koosneb kolmest tasandist: *huvitegevus* ehk vabahuviharidus, *huviharidus* ehk põhivuhiharidus, *eelkutseõpe* ehk eelprofessionaalne huviharidus. Tantsu huviharidus *huvitegevuslikul* (vabahuviharidus) tasandil pakub noortele harrastuslikku tantsukogemust ja võimalust liikumis- ja tantsuhoi leidmiseks. (Valdkonnast 2021)

Huvitegevuslikul tasandil õpet pakutakse üle Eesti huvikoolides, huvikeskustes, tantsukoolides, spordiklubides, lasteaedades, üldhariduskoolides, tantsurühmades, noorteringides, tantsuringides jne, kus juhendajal on vastava tegevuse läbiviimiseks sobiv kvalifikatsioon ja pädevused (Jane Miller-Pärnamägi, Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juht, helisalvestus 15.04.2021).

“Eesmärk on sihtgrupi kaasamine, üldoskuste arendamine, vaimse, sotsiaalse ja füüsilise tervise toetamine, huvi tekitamine liikumise ja tantsukunsti vastu jm.” (samas, helisalvestus 15.04.2021)

Huvihariduslikul (põhivuhiharidus) tasandil õpet pakuvad tantsukoolid, mille õppekavad on registreeritud EHIS ja spordiklubides, mis on registreeritud Eesti spordiregistris (edaspidi ESR). Suunatud konkreetsest huvialast huvitatud ja järjepidevatele õppijatele. Antud tasandil tantsukoolid pakuvad eesmärgipärast astmelist tantsuõpet.

“Eesmärk pakkuda süsteemset ja laiapõhjalist tantsuõpet ning arendada tantsualaseid erioskusi (nt. tantsutehnika, kehatunnetus, tantsu vaatamise ja sellest rääkimise oskus, iseseisva tantsuloomega tegelemise oskust jne).” (samas, helisalvestus 15.04.2021)

Ning *eelkutseõpe* (eelprofessionaalne huviharidus) on suunatud neile, kes soovivad jätkata õpinguid tantsu kõrghariduse valdkonnas või jõuda professionaalsel tasemel tantsija/etendaja tasemele. *Eelkutseõppe* õppekavad peavad olema registreeritud EHIS süsteemis, mille järgi ka õppetöö toimub. (Valdkonnast 2021)

Miller-Pärnamägi (15.04.2021) selgitab:

Eelprofessionaalne huviharidus eksisteerib valdkonnas kuid riigi tasandil süsteemis hetkel ei arvestata, va spordis. Eesmärgiks on lisaks tantsukunsti erioskuste arendamisele professionaalse praktika ning pühendumise võimaldamine, professionaalseks õppeks või tegevuseks ettevalmistamine.

Antud töös uurin erinevate tantsu *huvihariduslikul* tasandil pakkuvate tantsukoolide, tantsukeskuste ja tantsustuudiot õppekavade eesmärgi ja õpiväljundeid. Olen enda töös välja toonud, et huviharidust pakkuval asutusel on õigus tegutseda huvikoolina, kui asutuse õppekava on registreeritud EHIS. Püüan õppekavade analüüsimisel välja selgitada, mis neid tantsu üksuseid üksteisest eristab.

EHIS-i registreering eeldab, et lähtutakse õppekavast ning pakutakse põhihuviharidust (süsteemset-astmelist õpet) (samas, helisalvestus 15.04.2021).

Shaté tantsukooli õppe-eesmärgid tantsija tasandil on näiteks: mitmekülgsete, professionaalsete ja pädevate tantsijate kujundamine, eneseväljendusoskuse arendamine, loovuse ja arengu kujunemise soodustamine, meeskonnatöö, ajaplaneerimise interpersonaalsete oskuste, pingetaluvuse, vastutustunde ning organiseerimisvõime arendamine, näitemeisterlikkuse ja lavatunnetuse arendamine võistlemiskogemuste ja esinemisoskuste abil, tervislike eluviiside ja aktiivse elustiili propageerimine. (Shaté Tantsukooli õppekava, 2013)

Tantsukooli õppekava üldaine on tantsuõpetus, mille oodatud õpiväljundite läbinud õpilane valdab põhiteadmisi erinevates lavatantsustiilidest ja oskab neid eristada, tunneb ja suudab korrektselt sooritada tantsustiilide põhisamme, valdab olulisemat rahvusvahelist tantsutermioloogiat ja klassikalise tantsu tehnilisi elemente, valdab improvisatsioonioskust vähemalt ühes tantsustiilis ja suudab luua lühikese tantsuetteaste, omab enese analüüsimisoskust ja suudab end tulemuslikult parandada, suudab kirjeldada ja analüüsida

erinevas stiilis tantsuloominguid, on tugev meeskonnatöös ja võimeline osalema süsteemses treeningus (sammas, 2013).

EHIS järgi kannab Eestis õppeasutuse nimetust tantsukeskus vaid kaks tantsu huviharidusega seotud asutust. Võru Tantsukeskus ja Tähtvere Tantsukeskus.

Tähtvere Tantsukeskuse üldised õppe-eesmärgid on näiteks: erinevate tantsustiilide järjepidev õpe ja treening, lavalise väljenduse õpe; eetiliste tõekspidamiste sisendamine õpilastele; pakkuda võimalusi süvendatud tantsuõppeks ja isiksuse arenguks; võimaldada saavutada kõrgeid tulemusi tantsuvõistlustel nii üleriigilises kui rahvusvahelises konkurents; viia läbi praktilist ja teoreetilist tantsuõpet; kasvatada välja professionaalsed tantsijad, kes omavad teadmisi ja oskusi erinevatest tantsustiilidest, tantsuajaloost ja tantsukultuurist; arendada koostööd lapsevanematega; korraldada tantsuvõistlusi, treeninglaagreid, teemapäevi. Tantsukeskuse õppeaineid on kokku viis: showtants, tänavatants, idamaine tants, vabatants, kõhutants. (Tähtvere Tantsukeskuse õppekava, 2010)

Tähtvere Tantsukeskuses on kategoriseeritud eesmärgid tantsustiilide ja taseme järgi, toon välja *showtants* noorem, keskmine ja vanem vanuseastmed.

Noorem aste: tantsu algharidus, erinevate tantsustiilide põhiliikumised ja *showtants* elemendid, keha tundmine, ruumitunnetus, rütmitunge, esinemis- ja käitumiskultuuri kujundamine, sotsiaalsete oskuste kujundamine rühmatöö kaudu.

Keskmine aste: arendada tantsuoskusi duettides; truppides ja solistina; suunata füüsilist ja vaimset arengut; õppida, parandada ja lihvida *showtants*' u sammude tehnikat; õppida erinevaid tantsustiile; õpetada sammude edasikandmise oskust teistele; õpetada võistluskavade koostamist; osaleda erinevatel võistlustel; kujundada esinemis- ja käitumiskultuuri.

Vanem aste: täiustada tantsuoskusi trupis, duetis ja solistina; arendada lisaks showtantsule *hip-hop* i ja estraadi tehnikat; soodustada füüsilist ja vaimset arengut; õppida tantsukavasid esinemisteks ja võistlusteks; iseseisev soolo ja duetikavade koostamine; õpetamise praktiseerimine; kujundada esinemis- ja käitumiskultuuri; valmistuda esinemisteks ja võistlusteks; jõuda edasi noorte ja täiskasvanute vanuseklassi. (sammas, 2010)

Eesti Keele Instituudi Ühendsõnastik (2021) tõlgendab sõna keskus, kui “mingit tegevust juhtivat, endasse koondavat asutust või selle allüksust; mingi valdkonnaga seotud asutust, firma vm.”

Olenemata tantsukeskuse nimetusest vajab mainimist, et Tähtvere Tantsukeskus on vormiliselt tantsukool ja omab õppekava. Lisaks on Tähtvere Tantsukeskus seotud Tähtvere Tennisekeskusega (Tähtvere Tantsukeskuse Tantsukool).

Seega mõistan, kui tantsuasutus on seotud lisaks mõne teise valdkonnaga, siis on õigus end nimetada keskusena.

Tantsukeskus on midagi laiemat ning võib sarnaneda spordikoolile ja pakkuda erinevaid valikuid (Raido Mägi, TÜ VKA tantsuspetsialist, helisalvestus 08.04.2021).

Eesti Keele Instituudi Ühendsõnastik (2021) kirjeldab sõna “studio”, kui “praktilise õppekavaga kooli või kursuseid kunstnike, näitlejate vms ettevalmistamiseks” ning “loomeinimese töökoda või ateljeed”.

Tantsustuudioks võib pidada kui kindla liikumise suuna või stiiliga seotud asutust, erinevalt tantsukeskusest võib tantsustudio olla esimeseks etapiks kooli asutamisel, kus õpetab vaid üks tantsuõpetaja (Raido Mägi, TÜ VKA tantsuspetsialist, helisalvestus 08.04.2021).

Miller-Pärnamägi (15.04.2021) selgitab:

Tantsustuudioteks nimetaksin vabahuviharidust pakkuvaid organisatsioone, mille eesmärgiks on pakkuda treeninguid, konkreetse stiili põhise repertuaari omandamist ja esitamist jms. Mis on pigem ühe projekti, hooaja põhine õpe või tantsutegevus, kus ei ole astmelist õppesüsteemi.

Free Flow Studio toetub tantsuõpetuse ainekavale, mille keskseks ülesandeks on toetada õpilase ealist arengut praktilise õppe kaudu, mis haarab nii keha kui vaimu. Free Flow Studio tantsuõpetuse õppekava järgi on tantsuõpetuse koostisosadeks: “tantsimine ja tantsu loomine, tantsu jälgimine ja sellest rääkimine, lõpp-produkti esitlemine võistluste ja esinemiste näol nii grupis kui individuaalselt.” (Free Flow Studio õppekava, 2019)

Õppekava eesmärgiks on näiteks: kehatunnetuse, rütmitaju, koordineerimise, vastupidavuse jm arendamine; süsteemse treeningu, esinemiste ja võistluskogemuste kaudu eneseväljenduse arendamine; tervislike ja aktiivse eluviisi propageerimine; teadlike ja professionaalsete tantsijate kujundamine; õpilaste loovuse ning arengu soodustamine. (sammas, 2019)

Autori intervjuus (15.04.2021) Miller-Pärnamäega selgus, et tantsukoolide, tantsukeskuste ja tantsustuudiote jaotus on Eestis reguleerimata ja keegi seda otseselt ei kontrolli. Ning väidab, et “EHIS-is on koos läbisegi kõik huvihariduse tasandid (vaba-, põhi-, eelprofessionaalne).”

Tantsukeskuseks võib nimetada organisatsiooni, mis on mitmekülgne ja seotud mõne teise üksusega, pakub lisaks tantsuõppele laia valikut, näiteks etendustegevust, tantsuprofessionaalidele mõeldud residentuure ja töötube, nt. Eesti Tantsuagentuur (Jane Miller-Pärnamägi, Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juht, helisalvestus, 15.04.2021).

Erinevate tantsuga seotud asutuste puhul leidsin, et nii tantsukool, tantsukeskus, kui tantsustuudio järgib kindlat õppekava ning erinevad peamiselt vaid nimetusest. Tantsustuudio võib olla nii esimeses etapis tantsu huvikool, kus tegeletakse kindla suunaga ja samas Free Flow Studio näitel hoopis midagi suurt ja laia.

Tantsukool nõuab õppekava olemust ning pakub lisaks praktilisele poolele ka ennast täiendavaid õppeaineid. Analüüsimise käigus joonistus välja, et tantsukool soovib kaasa aidata õpilase enesearengule ning tantsukeskus lisaks arengut soodustavatele eesmärkidele julgustada ise mõtlema ja looma, pakkudes selleks erinevaid võimalusi residentuuridel, võistlustel jne.

Õpetamise meetodi kirjeldamisel toetun enda kogemustele huvihariduses nii õpilase kui õpetajana.

Huvihariduses algusaastatel õppides õpetati esialgu tantsu liikumise baasteadmisi, et kaasaegses on rõhk üles ja tänavatantsus rõhk alla. Praktiseerisime neid teadmisi iseseisvalt kehatunnetuse ja kehahoiaku leidmisel rütmis, läbi improvisatsiooni ja etteantud harjutuste põhjal. Nende omandamisel liikusime edasi konkreetsete liikumisjadade juurde.

Minu taust huvihariduses on pigem tänavatantsu ja showtantsu põhine, kuid aeg ajalt pakuti meile vahelduvaid tantsutehnikaid külalistreenerite, suvelaagrite ja töötubade kaudu. Seega on olnud minul võimalus ennast arendada liikujana ka veidi klassikalisel suunal.

Tehnika õppimisel huvihariduses ei pööratud erilist tähelepanu kehakeskusele ja keha sõbralikusele, rõhk oli pigem sooritusel. Näiteks, kõrgete hüpete tegemisel ei õpetatud, et põhirõhk on keha keskpunktis mitte jalgades, seega arvasin et kogu jõud tuleb jala tõukest. Venituste puhul kirjeldati millist lihast parasjagu venitatakse, kuid anatoomilisi põhitõdesid ei tutvustatud.

Õpetajana olen oma tundides jaganud õpilastele teadmisi, mis olen saanud ülikoolis, et muuta liikumine või harjutus võimalikult efektiivseks. Näiteks, käe staatilise venituse puhul palun õpilastel oma õlg alla suruda, et venitus oleks tõhus. Minu soov õpetajana on muuta õpilaste treenimine võimalikult kehasõbralikuks.

Huvihariduses õpetades alustasin harjutustest, mis võimaldaksid mul analüüsida õpilaste liikumist ning väheste tundide arvu tõttu liikusin kiiresti edasi tantsu loomise juurde, kuna tantsukool oli selgelt väljendanud õpetatava grupi eesmäärke, osaleda võistlustel ja esinemistel (antav tund oli kord nädalas).

Üldhariduskoolis sain tegeleda õpilaste loominguilise poolega, lõhkusin ära jäljendamise rolli ning panin õpilased ise mõtlema, harjutama ja looma. Seega tundsin, et huvihariduses ma ei saanud tegeleda tantsuõpetajana, vaid pigem tantsutreenerina. See võis olla tingitud, et huvihariduses õpetaja rollis olin vaid neli kuud ja seda võistlusperioodil, kus ei jäänudki aega tantsuõppeks.

Tantsukoolis, kus õppisin, oli refleksioon üks oluline osa tantsukavade lihvimisel. Analüüsimiseks oli variante mitmeid: videoanalüüs, partneri tagasiside, õpetaja tagasiside, grupi analüüs jne. Kõige sagedasem oli varasemalt trennis filmitud video iseseisev analüüsimine ja kirjalikus vormis esitamine. Ülesanne oli analüüsida nii ennast kui kogu gruppi, kuid peamine rõhk oli siiski eneseanalüüsil. Tunnisisese analüüsina jaotati grupp pooleks ning iga õpilane sai endale paarilise, kelle ülesanne oli märgata ja analüüsida parasjagu tantsiva partneri esitust, tuli otsida “vigu” mis erinevad teiste sooritusest. Eesmärk oli, et liigutused oleksid puhtad, õigel ajal, õigel kõrgusel, teravad ja et üldpilt oleks just kui üks.

Mõistan tantsukavade taotlust võistluste vormis, tantsu hinnatakse visuaalse pildi järgi, ja kuidas see mõjub laval. Kui eesmärk on mõjuda kui üks, siis eelnevalt kirjeldatud meetod on tulemuslik. Huvihariduse õpetaja rollis toetusin samuti tantsukavade puhastamisel kirjeldatud meetodile.

Viies läbi intervjuu R.Mäe ja J. Miller-Pärnamäega, jõudsin järelduseni, et õpetamismeetod oleneb eesmärkidest, tantsuõpetajast ja kogukonnast.

Nii huvi kui kõrghariduse puhul pole olemas ühist kokkulepet, et kummaski asutuses kasutatakse õppes kindlat standardit ja meetodi (Jane Miller-Pärnamägi, Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juht, helisalvestus, 15.04.2021).

Nii tantsu kõrghariduse kui huvihariduse poolelt on leitud, et nende üksuste vahel on kommunikatsiooni probleemid, sidususe leidmiseks tuleb suurendada omavahelist koostööd.

Autori intervjuu käigus Mäega (08.04.2021) selgus, et huviharidus võiks pakkuda oma õpilastele mentorlusprogrammi. Kui õpilane näitab potentsiaali ja huvi üles tantsu õppimiseks kõrghariduse vormis, siis huviharidus võiks õpilast antud teemaga kurssi viia. Kuna üleminek huviharidusest kõrgharidusse on nii võrd drastiline, siis võiks ka kõrgharidus panustada sujuvale üleminekule, näiteks tegeledes esimesel kursusel pigem treeningu spetsiifilise lähenemisega ja seejärel siduda mõttelist poolt.

Miller-Pärnamägi (autori intervjuu, 15.04.2021) toob välja, et eelprofessionaalne huviharidus on hea üleminek tantsu kõrgharidusse, lisaks toob ta välja tantsu kõrgharidust pakkuvate koolide initsiatiivi puudumise avatud ustele kutsumiseks.

Eelkutseõpet pakub Eestis Eesti Tantsuagentuuri Tantsukool, “kes teeb seda pigem enda missioonist ning huvist kui riigi- ja/või omavalitsuse poolsest soovist ning toetusest.”(Sööt, 2013)

Eelkutseõppe ja kõrghariduse vahel on ka kutseõpe, kuid seda pakub Eestis vaid Tallinna Balletikool, mis on suunatud vaid ühele valdkonnale (Sööt, 2013).

Seega vajavad tantsu huvi- ja kõrgharidus vahepealset etappi nende üksuste vahel lisaks Eesti Tantsuagentuuri Tantsukooli ja Tallinna Balletikoolile, mis oleks ka riigi poolt sätestatud.

Näiteks, võiks eel- ja kutseõppe poolele keskenduda mõned suuremad tantsu huvihariduslikud koolid, mis programmi läbimisel koostaksid õpilasele tõendava sertifikaadi. See ühtlustaks ka ebaühtlast taset kahe üksuse vahel ning muudaks ülemineku perioodi sujuvamaks.

Miller-Pärnamägi (15.04.2021) tõi välja järgneva:

Seda muidugi peab tõdema, et tantsuhuvihariduses jääb valdavalt puudu meetodite kasutamisest, mis toetaksid õpilastes just tantsumõtestamise ja tantsuloome poolt. Seega metoodikas kasutatakse rohkem otsest õpetaja jälgendamist ning vähem õpilaste mõttetööd suunavaid ülesandeid, et toetada seostamise ja analüüsioskust ja loovust.

Näiteks, breiktantsijad tegelevad tagurpidi salto õnnestumiseks selle treenimisega. Tuleb leida õige tehnika, jälgida muid olulisi faktoreid ja harjutada, kuid jooga puhul on tegu sotsiaalse vormi ja füüsilise heaoluga (Mägi, 2020)

Kõrghariduses omandab õppija oskused tantsu õpetamiseks ja tantsukunsti loomiseks, seega on tants kõrghariduse vormis seotud kutseoskuste omandamisega. Huviharidus tegeleb õpilase vormimisega, ehk annab õpilasele ettevalmistuse ning suuna oma kutsumuse ja professiooni leidmisel. Kõrghariduses tegeletakse viimastel aastatel siiski etenduskunstiga ja seetõttu on tantsuõpetaja kutse valimine kõrgkoolis pigem langenud, tundub et peale lõpetamist tegelevad TÜ VKA lõpetajad rohkem tantsukunstnikuna mitte tantsuõpetajana. (Jane Miller-Pärnamägi, Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juht, helisalvestus, 15.04.2021)

Miller-Pärnamägi (15.04.2021) on öelnud järgnevalt:

Paraku on ka tänases kultuuripoliitika arusaamine, et tantsukunstnik on midagi professionaalsemat kui tantsuõpetaja – tantsukunstnik on professionaalina teadvustatud ministeeriumi tasandil, tantsuõpetaja mitte.

Eelneva põhjal võib järeldada, et huvihariduses ja kõrghariduses saab rääkida treeningust ja kunstist mõlema üksuse puhul: kui väljundiks on millegi sooritamine, siis kas tegeletakse treeninguga? kui väljundiks on mingi emotsiooni või kogemuse edasi andmine, siis on tegu kunstiga? Järgnevas peatükis uurin neid termineid laiemalt ja otsin enda järeldusele kinnitust: kumma konteksti puhul ilmneb võistlemine?

2. TANTS KUI KUNST JA TANTS KUI TREENING

Selles peatükis uurin Koff “Dance education” raamatus välja toodud mõisteid: *dance as art*, *dance as activity*. Toetun kehatehnika mõistetele, mis tõi välja Eugenio Barba raamatus “Paberlaevuke: sissejuhatus teatrianthropoloogiasse.”

Avan enda vaatepunkti võistlemisele kunstis ning uurin võistlemise mõiste tagamaid toetudes intervjuule Miller-Pärnamäega. Otsin vastuseid küsimustele: mis viisil esineb tantsu huvi- ja kõrghariduse puhul tants kui kunst ning tants kui tegevus?

Esimeses peatükis kirjeldasin ülikooli kogemuse põhjal publiku rolli ning vaatleja-esitleja suhet lavastuste puhul.

Leidsin, et olen õppinud hindama kogemust ning lavastajana püüan mõelda sellele, mida minu etendus publikule annab, millise sõnumi, millise tunde, väärtuse jne. Huvikoolis koreograafiate ja tantsujuppide esitamisel eristus minu jaoks pigem vaatleja-esitleja suhe, kus laval oli etendaja ja publik vaid vaatleja rollis ning edasi tuli anda pigem emotsiooni.

Kogemus saab toimida minu jaoks kahe rolli vahel. Publik peaks justkui vastama oma olekuga etendajale. Seetõttu õpilasena eristasin lavastust kunstina ning tantsukavasid treeninguna.

Barba (1999, lk 65) toob välja raamatus tavalise ja ebatavalise kehatehnika põhitõed:

Argised kehatehnikad järgivad üldiselt minimaalse pingutuse printsiipi, see tähendab, püütakse saavutada maksimaalne tulemus minimaalse energiakuluga. Ebatavalised põhinevad vastupidi, energia pillamisel.

Seega tavalisi (argisi) kehatehnikaid “kasutatakse kommunikatsiooniks ning ebatavaliste

kehatehnikate eesmärk on informatsioon (panevad keha vormi), esitades teda kunstlikult/kunstiliselt ent usutavalt” (Barba 1999, lk 66)

Lisaks kahele eelnevale tehnikale, on Barba kirjeldanud virtuoosseid tehnikaid, mille eesmärk on hämmastada (samas, lk 66).

“Ebatavalised tehnikad laiendavad, avardavad ja näitavad ning annavad vaatajale mõtestamist võimaldades edasi aspekti, mis jääb tavalises käitumises varjatuks.” (samas, lk 81)

Argise ja ebatavalise kehatehnika vahel säilib omavaheline pinge ja nad ei eraldu päriselt teineteisest. “Kunsti tekkeks on vaja, et ühe asja idee esitataks teise asja kaudu” (samas, lk 79-90).

Nende terminite ja enda kogemuse põhjal väidan, et tantsuvõistlustel tuleb enda tantsu integreerida virtuoosseid tehnikaid, näiteks tantsu *battle* puhul valitakse võitja selle järgi, kes suudab publikut ja žüriid kõige rohkem oma esitusega hämmastada. Lavastajana kasutan pigem ebatavalist ja argist ning tantsuõpetajana virtuoosset kehatehnikat. Virtuoossele kehatehnikale olen keskendunud võistluskavade koostamisel hindamiskriteeriumite tõttu, kunstis hinnatakse pigem argise ja ebatavalise kehatehnika ühist vastandumist.

Koff (2021, lk 5) on öelnud:

Tantsu nähakse, vaadatakse ja kasutatakse igas kultuuris erinevalt. Nähakse pühendumusena, spirituaalsena ja poliitilise tööriistana, kasutatakse või vaadatakse meelelahutuses, kultuuris, viljakus festivalidel, matustel, ravimisel, kummardamisel, eneseväljendamisel, ning vastuhakul.

Lisaks on tants seotud propaganda ja poliitilise survestamisega, kuigi kõik need kasutusala ei olnud algselt loodud kunstina, julgustab tantsu vaatamine ekspressiivsest, performatiivsest ja meelelahutuslikust vaatenurgast keskenduma kunstilisele poolele. Seega defineerides tantsu kunstivormina oleneb selle tähendus tihti sellest, kes seda defineerib. (Koff 2021, lk 6)

Praegust tantsu kõrgharidust näen pigem sellisena, kus tegeletakse rohkem keha ja meelega läbi tantsufilosoofia. Seda väidan õppekava väljundite ja eesmärkide analüüsimise käigus ilmnunud järelduste põhjal ning enda kogemuse põhjal kõrghariduse omandajana.

Tantsu huviharidust kujutlen enda kogemuse ja selle maastikul toimuva põhjal rohkem sellisena, kus tegeletakse esinemiste ja lavalise kogemuse arendamisega. Eelneva uurimuse käigus on selgunud, et huvihariduses on ka palju stuudioid, kes suunavad oma õpilasi mõtlema tantsust kui kunstist ja ei sea peamiseks eesmärgiks ainult võistlemist. Järgnevas alapeatükis üritan mõista, kuidas on võistlemise kultuur tekkinud.

2.1 Võistlemise taust

Võistlemine tantsus sai alguse peotantsust varajastel 20.ndatel, mis omakorda tekitas eraldumise tantsu- ja liikumisõpetuse vahel. Peotants jäi mõnedes riikides liikumisõpetuse valdkonda, aga muutis konkureerimise kultuuri kesksmaks osaks nii, nagu see oli spordis. Konkureerimisest sai tantsustuudiot valdkonna peamine suundumus, mida asusid toetama erinevad organisatsioonid. Võistluste (peotants) organiseerimine stuudios algas esialgu tantsuvõistluste organisatsioonidest ja arenes edasi rahvusvahelisteks televisoonipõhisteks võistlusteks, näiteks *So You Think You Can Dance* ja *Dancing With The Stars*. (Koff 2021, lk 94)

Sarnaseid tantsuvõistlusi kopeeriti üle maailma, näiteks Eestis alustas 2006. aastal telesaade “Tantsud tähtedega”, mille fookuseks oli peotants, ja kus konkureeriti koos paarilisega. Teised tantsustiilid peale peotantsu koheselt ei konkureerinud, aga peotantsu väärtus imbus teistesse tantsu vormidesse. Lisaks võistlustele kogus populaarsust kommertstants, mis on tänaseks tantsustuudiot valdav osa (samas, lk 94).

Oma seminaritöös uurisin kommerts-tantsu mõistet, mis otsetõlkes tähendab kaubandusliku tantsu ja tuleneb inglise keelsest sõnast *commercial* (raha teenima). Karen Schupp on kirjutanud oma raamatus “Studying dance: A Guide for Campus and Beyond” et “kommertstantsu on võimalik esitada paljudes kohtades: teatrites, muusikavideotes, lõbustusparkides, kruiisilaevadel ning mujal - kõik need kohad eksisteerivad kasumi teenimiseks.”

Võistlemine tantsu huvihariduses on saanud alguse mitmete erinevate asjaolude põhjustel. Tantsuõpetajal on võimalik saada tunnustust ja kinnitust tulemusliku ning hea töö eest. Sellises formaadis üritused on väljundiks oma loomingu jagamisel ja võimaldavad tantsuõpetajal olla märgatud. Võistlemine on õpilaste jaoks väline motivaator ja tantsuõpetajal

on oma õpilasi selle nimel lihtne motiveerida. Kuigi see peegeldab, et tantsu huvihariduses on puudu oskustest, kuidas oma õpilast sisukamate meetodite läbi käivitada ja jõuda nende sisemise motivatsioonini. (Jane Miller-Pärnamägi, Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juht, helisalvestus 15.04.2021)

Nii Miller-Pärnamägi kui Mägi on kirjeldanud võistlemist kui võrdlemist, kus saab tutvuda teiste loomingutega, ennast reflekteerida, näha teisi ja võrrelda.

“Võistlemine ei saa ega tohi olla peamine eesmärk tantsuõppes.” (Jane Miller-Pärnamägi, Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juht, helisalvestus 15.04.2021)

Nii nagu selgus 1.2.2 Tantsuhuvihariduse peatükis, tegelevad breiktantsijad enda treenimisega, nende väljundiks on võistlused üks-ühele vormis. Nende treeningu keskne lähenemine viib tantsu võistlusmomendini, nad treenivad erinevaid trikke selleks, et žüriis ja publikus tekitada emotsiooni. Kuna üks-ühele ehk *battle* vormis võidab see, kes on võitnud nii publiku kui žürii poolehoidu, selleks ongi vaja neid hämmastada huvitavate lahendustega.

Miller-Pärnamägi toob välja, et võistlemine pole midagi halba, aga seda ei kasutata huvihariduses piisavalt sisukalt ära, see on kunstis subjektiivne. Kunstis võistlemine on kellelegi mõjumine oma loominguga, mis tekitab erinevaid emotsioone ja kogemusi, kunstis ei saa võistelda nii nagu spordis ehk näitajate järgi.

“Tants spordisüsteemis on mõõdetav ja objektiivne, aga võistlemine kunstis jääb alati subjektiivseks ja tunnetuslikuks.” (Jane Miller-Pärnamägi, Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juht, helisalvestus 15.04.2021)

2.2 Mõtestamine

Huvikoolis tantsijana tunnetasin ka ise võistluste olulisust, nendeks ettevalmistamine, trennis järjepidev kohalkäimine ja koreograafia puhastamine, olid hooaja jooksul kolm tähtsat märksõna. Grupp, kus tantsijana õppisin, oli orienteeritud pigem võistlustele, kui tantsija enesearengule. Mulle meeldis esineda ja osaleda võistlustel, sest see andis võimaluse näidata, mida ma olin õppinud. Võistlustega kaasnev melu oli huvitav, sest sain näha teiste tantsukoolide tööd.

Tantsija enesearendamine toimus minu jaoks näiteks suvelaagrites ja töötubades, siis tundsin nõ eesmärkide muutumist huvikooli poolt. Suvelaagrites ja töötubades tegelesin enesearendamise ja uurimisega läbi tantsu. Nendele eesmärkidele aitasid kaasa tantsuõpetajad väljaspool kodustuudiot, kelle tantsustiili ja õpetamismeetodiga polnud ma harjunud.

Olin noore tantsijana jõudnud järeldusele, et oma põhitreeneri tantsustiili õpivad kõik tantsijad tundma, tekib kehamälu ja koreograafia omandamine muutub lihtsamaks. Seetõttu on töötubades võõra tantsuõpetaja tantsu õppimine keeruline ja väljakutsuv. Hakkasin aina rohkem osa võtma töötubadest ja suvelaagritest, enesele teadmata muutus võistlemine ja esinemine teisejärguliseks. Tantsisin endiselt eliitgrupis, mille sihiks olid võistlused, tundsin lavakogemuse ja võitude üle rõõmu, aga sisimas teadsin, et midagi on muutunud. See muutus toimus vahetult enne Kultuuriakadeemiasse astumist, peale sisseastumiskatseid, just enesearendamine tantsijana oli saanud minu enda eesmärgiks.

Hakkasin tantsima iseendale, mitte võistlustele, kaasaegne kunst oli võõras, teistsugune, aga intrigeeriv. Juba esimesel ülikooliaastal tajusin enda arengut, sest suurem osa arvestusi filmiti üles ning nii sain ennast ise analüüsida. Arengu all ma ei pea silmas tantsutehnilist arenemist, kus on kõrgeim eesmärk kõrge jalatõste vaid kehateadlikkuse enesearengut.

Tantsija, tantsuõpetaja ja kõrvaltvaatajana olen märganud, et tantsukoolide peamine siht hooaja vältel ongi näiteks “Tantsufestival Kuldne karikas” või mõni muu tantsuvõistlus. Nähakase vaeva koreograafiate lihvimisega ning vahetult enne võistlusi muutub tantsutund justkui treeninguks. Tegeletakse visuaalse pildi puhastamisega, et joonised oleksid korrektsed ja tantsijad hoiaksid õigeid vahesid, teeksid liigutusi üheaegselt ja teravalt. See aga kaotab minu arvates tantsu tegeliku väärtuse ja mõjutab õpilaste empaatiavõimet.

2.3 Kas kunstis saab võistelda?

“Võistlemine”, on omavahel konkureerimine millegi nimel, võistlemist saab kasutada analüüsina, sest see toob välja vajakajäämised sinu oskustes. Seega on see hea vahend kiireks arenguks.

Intervjuu käigus Raido Mäega mõistsin, et tantsu kõrghariduses on esinenud samuti võistlemist, näiteks tantsukunsti sisseastumiskatsetel. Tantsuvõistlustele ja festivalidele sarnaselt, on ka ülikooli sisseastumisel kindlad hindamiskriteeriumid, mille alusel õpilane immatrikuleeritakse kõrgkooli. Tänapäeval tehakse ka tantsu huvihariduses sisseastumiskatseid, mille alusel hinnatakse õpilase taset, et leida vastava tasemega rühm. Tantsuga seotud kommertsreklaamides, muusikavideodes, tausta tantsijate jm *auditionite* puhul on tegemist ikkagi võistlemisega, sest võisteldakse koha nimel.

Seega on võistlemine tantsumaastikul igati tõendatud, aga oleneb täielikult konteksti eesmärgist, mille alusel vastavat subjekti või objekti hinnatakse.

Leian, et võistlemine ja esinimine tuleneb ka lapsevanemate ootustele vastamisest, sest soovitakse näha mida nende laps on tantsutunnis õppinud. Arvan, et sellest on ka välja kujunenud tantsukoolide kevadkontserdid, kus iga grupp saabki oma õpituid oskusi näidata.

Tantsupedagoog Eve Noormets on raamatus “Kaasaegne pedagoogika” toonud välja küsimused, mida lapsevanemad temalt on küsinud: “kas lapsed ikka millalgi esinema ka lähevad”.

Seega suunavad juba lapsevanemad oma last esinemistele ja võistlustele, rühma eesmäärke teadmata.

Elise Laius on oma lõputöös “Sellest, kuidas me gümnaasiumi teatrigrupiga tantsu kui kunsti õppisime” uurinud, kas kunstis saab võistelda ja leidnud, et võistluste hindamiskriteeriumite täitmine ei tohiks muutuda tantsuõpetuse sisuks.

“Sotsiaalne vahetamine on oluline, aga vajadus kunstis võistelda ja järjestada loominguid paremuse alusel pole vajalik. Tantsus kui kunstis on võistlemine võimalik vaid siis, kui seda tehakse publiku nimel.” (Raido Mägi, TÜ VKA tantsuspetsialist, helisalvestus 08.04.2021)

Näiteks, tantsufestivalil “Kuldne Karikas” on mitmeid erinevaid žanre, kuhu mingi tantsuline liikumine paigutub, nende seas on: show, karakter, hip-hop, *street fusion*, lüürliline, kaasaegne ning loovtants.

Grupitantse hinnatakse kolme aspekti alusel: tantsutehnika ja sünkroonsus, visuaal (kostüüm, emotsioon, eakohasus), koreograafia ja lavastus. Showtantsus hinnatakse ideed, sünkroonsust,

tantsutehnikat, jooniseid, tantsu dünaamikat, esituse emotsiooni ja kostüümi. Loovtantsus on oluline vabadus ja eksperimenteerimine, unikaalne tantsukeel ja teemade uudne käsitus. (Kuldse Karika põhivõistluse reglement)

Seega ei saa hinnata loovtantsu sarnaste kriteeriumite järgi nagu showtantsu, sest loovtants põhineb improvisatsiooni ja loovtantsu meetoditel. Showtantsus on oluline sünkroonsus, joonised jm, kuid loovtantsu puhul nõ lõhutakse sünkroon.

Minu jaoks puuduvad kunstis kindlad hindamiskriteeriumid, mille järgi oma loomingut paremuse alusel järjestada ja seetõttu leian, et kunstis ei saa selle alusel võistelda. Tantsuspordis on võistlemine võimalik, seega on seotud võistlemine tantsu kui tegevusega, milleks treenitakse. Kui tants on tehtud auhinna võitmise jaoks, siis kaotab see kunstilise väärtuse, sest antud väljund piirab tantsijate ja looja kunstilisi vabadusi. Kui tants on tehtud millegi suurema, sõnumi ja kogemuse edasi andmiseks, siis on tegu kunstiga.

Järgnevates peatükkides püüan välja selgitada, kas TÜ VKA tantsukunsti vilistlased treeneri ja õpetaja tegutsemise eesmäärke eristavad.

3. TANTSUÕPETAJA JA TANTSUTREENER

Minu arvates Eestis tuntakse õpetaja ametit huvihariduses pigem tantsutreeneri nimetuse all. Selles peatükis analüüsin küsimust, kuidas erinevad üksteisest tantsuõpetaja ja tantsutreener?

Tantsu huvihariduse maastikul on palju kõrghariduseta tantsuõpetajaid, kes pole läbinud ülikooli programmi ega koolitusi. Seega kasutavad nad õpetamismeetodi, mis on üsna piiratud ja peamiselt saadud huvikoolis õppimise kogemuse kaudu. (Jane Miller-Pärnamägi, Eesti Tantsuhuvihariduse Liidu juht, helisalvestus 15.04.2021)

“Samuti arvab suur osa tantsutreenereid, et nad ei vaja koolitusi ning seetõttu puudub ülevaade mida nad oma tundides väärtustavad ja teevad.” (samas, 15.04.2021)

Miller-Pärnamägi toob välja, et ilmselge erinevus treeneri ja õpetaja vahel seisneb nende puhul tantsuõppe eesmärkides, õppesisus ja meetodites. Noorematele juhendajatele võib tunduda tantsutreeneri termin popim ja seda kasutatakse selle sisulist tähendust teadmata. Tantsutreenerite keskmeks on sooritus ja eesmärgiks konkreetne tulemus ehk saavutada tantsija treenituse tase ning täpsus. Peetakse oluliseks ka tantsukava sünkroonset ja täpset esitust. Tantsutreenerid kasutavad sageli tantsu puhul terminit kava. (samas, 15.04.2021)

Miller-Pärnamägi (autori intervjuu, 15.04.2021) on öelnud, et “Tantsuõpetaja töö on protsessi ja õppija keskne, kus ühendatakse erinevad eesmärgid: tantsutehnika ja etendamine; loovus ja eneseväljendus; üldkultuuriline teadlikkus ja mõtestamine.”

Miller-Pärnamägi leiab, et suur osa tantsutreeneritest kasvab välja tantsustuudiotest ja tantsukoolidest, mis on huvihariduslikul tasandil. Nõudlus õpetajate järele on aga kordades suurem, kui igal aastal kahe ülikooli peale tantsukunsti lõpetajaid, siis võetakse sellise kompetentsiga inimesi maastikul tööle, keda võtta annab.

Intervjuudele toetudes sain defineerida erinevaid töös ettetulevaid termineid ja mõista kummagi poole nägemust antud teemal.

Selleks, et mõista tantsuõpetajate mõtteid ja vaateid tantsuhariduses toimuva kohta, viisin läbi küsimustiku kõrgharitud tantsuõpetajate seas. Minu eesmärk oli teada saada, milline pilt huviharidusest avaneb seal tegutseva kõrgharidusega tantsuõpetaja silmade läbi, millised on nende kogemused huvihariduse tantsuõpetajana ning kas huvikool on kõrgharitud tantsuõpetajate jaoks atraktiivne töökoht.

Antud töös on kasutatud empiirilist uurimisviisi, mille eesmärk on laiuti ja sügavuti mõista, avastada ning konstrueerida inimeste kogemusi ja vaateid (Õunapuu 2014, lk 54).

3.1 Populatsioon ja valim

Sihtrühmana kasutasin TÜ VKA tantsukunsti ja TLÜ koreograafia eriala vilistlasi, kes töötavad või töötasid tantsuõpetajana huvihariduses. Võtsin nendega isiklikult ühendust *facebook messenger* keskkonna vahendusel.

Küsimustiku vastustest selgus, et plaanitud sihtrühmast oli vastajaid vaid TÜ VKA tantsukunsti erialalt.

3.2 Andmekogumismeetod

Andmekogumismeetodina kasutasin küsitluse vormi, mille viisin läbi *Google Forms* veebi keskkonnas. Küsimustik sisaldas 14 küsimust, mille seas oli nii avatud lõpuga, sisulisi ning filter küsimusi. Küsimustiku koostamisel lähtusin lõputöös püstitatud uurimisküsimustest ning eesmärgist. Antud küsimustik on täies mahus välja toodud lisa 1.

Ajavahemikul 30.03.2021 - 9.04.2021 vastas lõputöö andmete kogumiseks koostatud küsimustikule 8 inimest.

4. KÜSITLUSE ANALÜÜS JA TULEMUSED

Antud peatükis toon välja küsimustiku vastused. Küsimustiku küsimused jagunevad kolme gruppi: küsimused tantsuõpetaja tausta kohta, küsimused huvihariduses õpetamise kohta ning tantsuõpetajate arvamuse kohta tantsu huvi- ja kõrghariduse teemal.

4.1 Vastused tantsuõpetaja tausta kohta

Esimese küsimuse “kuidas defineerid end ja miks? (tantsuõpetaja, treener vms)” vastustest selgub, et vastanutest 6 defineerivad end tantsuõpetajana ning kaks tantsuõpetaja ja koreograafina.

Vastanutest üks on põhjendanud end tantsuõpetajana defineerimisel sellega, et õpilasena tuli tal ennast hariva poole pöörduda kui tantsuõpetaja poole. Järgmine vastanu on kirjeldanud end tantsuõpetajana, sest tema eesmärk on olnud harida tantsijate keha ja meelt. Kolmas vastanu defineerib end tantsuõpetajana, sest õpetab tantsutehnikat ja tantsu loomist läbi tantsu-pedagoogika. Ühest vastusest selgub, et treener eeldab treeneripabereid ja on eraldi kutse ja seetõttu defineerib vastaja end tantsuõpetajana. Üks vastanu defineerib end tantsuõpetajana, sest tema ametinimetuseks on tantsuõpetaja ja on saanud vastava ülikoolihariduse. Vastaja, kes on kirjeldanud end nii tantsuõpetaja kui koreograafina, on märkinud et tegeleb hetkel nende kahega enim. Vastanutest kaks pole end defineerimisel põhjendanud.

Teise küsimuse “mis vahe on tantsuõpetajal ja tantsutreeneril?” vastustest selgub, et enamus vastajatest näeb neid mõisteid erinevalt.

Vastanutest kaks on toonud välja, et näevad neid sarnaselt, neist üks on oma vastuses märkinud, et nii tantsuõpetaja kui treeneri puhul tegevused tundides kattuvad.

Vastajad on tantsutreeneri kirjeldamisel toonud välja järgnevad seosed:

- keskendub füüsilisele arengule
- eeldab õpilastelt eelnevat tantsukogemust
- “treener” mõiste kasutamine kõlab liiga tehniliselt ja kohatult - kui tants oleks sport, siis õpetaja oleks treener
- teistsugune haridus- kindlad treening praktikad mida tohib õpetada
- treener juhendab, tihti mitte kindlat tantsugruppi
- kehalised saavutused ja võistlustele orienteeritud
- tantsijate treenimine mingite standarite järgi teatud tasemele
- suunatud mingite aspektide parandamisele (tehnika, rütm, tantsuoskus)

Vastajad on tantsuõpetaja kirjeldamisel toonud välja järgnevad seosed:

- tegeleb igas vanuses õpilastega (eelkooliealised, lapsed, igas vanuses inimesed)
- keskendub nii vaimsele kui füüsilisele arengule
- lisaks treenimisele teeb kõike muud (õpetab, harib, juhatab)
- õpetaja mõiste on laiem treeneri mõistest
- läheb õpetamisega süvitsi, pöörab tähelepanu lisaks tantsimisele ka seletustele
- erinev haridus, õpetaja eesmärkideks pole ainult võistlemine ja kehalised saavutused
- eesmärk harida õpilast läbi tantsulise liikumise
- õpetab, juhendab ja suunab - leiab õpilase jaoks parimaid võimalusi
- tantsuline teejuht, suunab ja aitab kehal avastada erinevad liikumiskeeli
- vabadus valida, kuidas õpilase harjumusi parandada

Kolmanda küsimuse “kus oled omandanud tantsu kõrghariduse?” vastustest selgub, et kõik 8 vastanut on omandanud tantsu kõrghariduse TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tantsukunsti erialal.

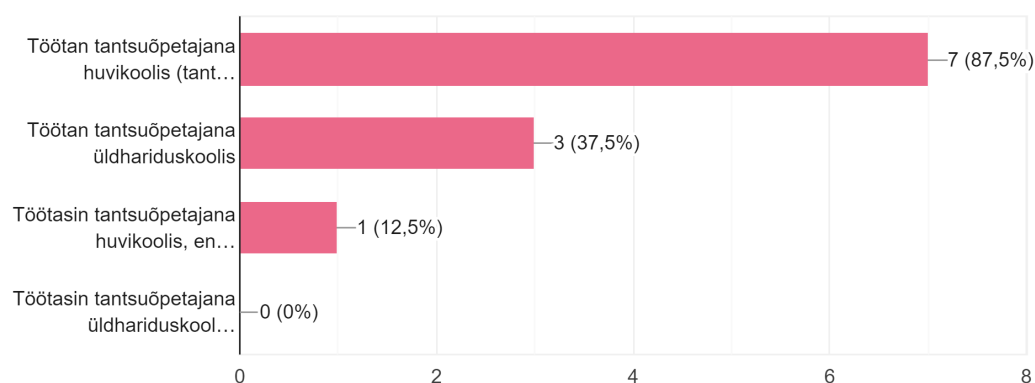
Neljanda küsimuse “mis on Sinu tantsualane taust?” vastustest selgub, et 5 vastanut on tegelenud tantsimisega rohkem kui 12 aastat.

Vastanud on toonud välja enda tantsualase tausta kohta järgneva:

- olen tegelenud klassikalisest tehnikast kuni showtantsuni
- olen kokku puutunud kõik võimalike erinevate stiilide, võistluste ja esinemistega
- olen tegelenud iluvõimlemise, kaasaegse tantsu, jazz tantsuga
- olen tegelenud võistlustantsu moderntantsu, rahvatantsu ja loovtantsuga
- peamiselt olen tegelenud disco tantsuga, põgusalt ka muude tantsustiilidega
- tegelenud olen tänavatantsu ja cheerleadinguga, kogu ülikooli perioodi töötasin ka tantsuõpetajana
- olen õppinud tantsukoolis tantsijana, töötanud abiõpetajana tantsukoolis, üld- ja huvihariduses tantsuõpetajana, lasteaia liikumisõpetajana ning läbinud erinevaid koolitusi tantsuõpetaja ja liikujana (Tallinna Tantsuteater, erinevad töötoad)

Töötan/töötasin tantsuõpetajana ...

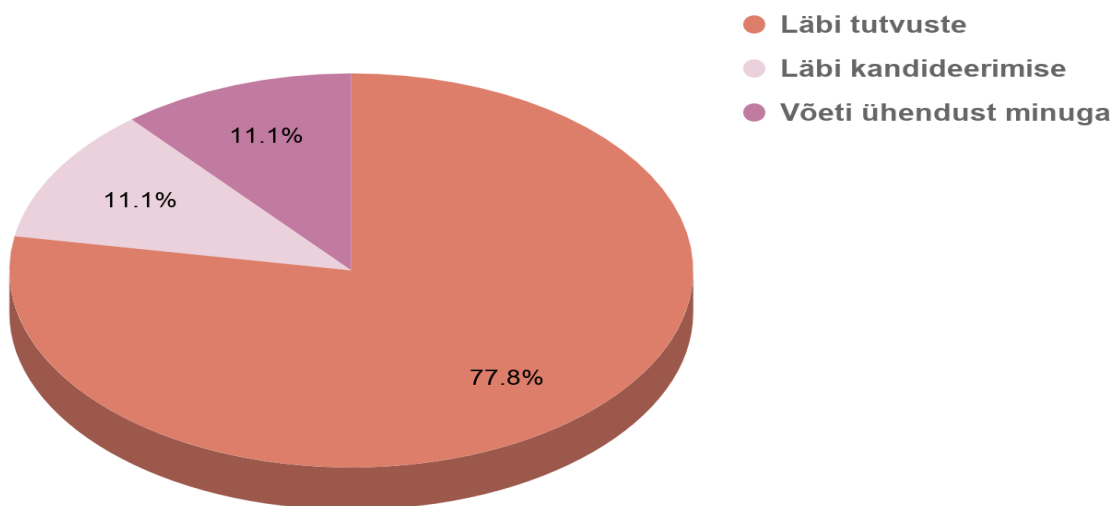
8 vastust

Joonis 1. Vastused küsimusele, töötan/töötasin tantsuõpetajana ...”

Viienda küsimuse “töötan/töötasin tantsuõpetajana...” vastustest selgub, et 4 vastanut töötavad praegu tantsuõpetajana huvikoolis (tantsukoolis, tantsuklubis, tantsurühmas). Vastanutest kolm töötavad nii huvi kui üldhariduses tantsuõpetajana ning vaid üks töötas tantsuõpetajana huvikoolis.

Vastanu, kes märkis et töötas tantsuõpetajana huvikoolis, on täpsustanud lisaküsimusele “mis põhjusel enam sellel ametikohal ei tööta?”, et covid-19 saabudes koondati.

Joonis 2. Vastused küsimusele, kuidas leidsid tantsuõpetajana tööd

Kuuenda küsimuse “kuidas leidsid tantsuõpetajana tööd?” selgub, et vastanutest 7 leidsid tantsuõpetajana tööd läbi tutvuste. Vastanutest üks on märkinud, et leidis tantsuõpetajana tööd kahel erineval viisil, esimese töökoha puhul ise kandideerides ja teise töökoha puhul võttis tööandja töö otsimise kuulutuse peale tantsuõpetajaga ise ühendust.

Vastanutest kolm on täpsustanud, et leidis tantsuõpetajana tööd asutuses, kus varasemalt ise tantsijana õppis.

Kahest vastustest selgub, et ka üldhariduskooli tantsuõpetaja ning lasteaia liikumisõpetaja töökoht on olnud kaudselt seotud tutvustega. Esimese puhul oli tantsuõpetaja seotud sama kooli huviharidus ringiga ning teine vastaja oli eelnevalt tegelenud samas lasteaia mõnede õpilastega ja sai töökoha “eelmise õpetaja pärandamise” teel.

4.2 Vastused huvihariduses õpetamise kohta

Seitsmenda küsimuse “kas ja kui palju on Sinu arvates jäetud huvihariduses tantsuõpetajale õiguseid teha otsuseid oma grupi suhtes?” vastustest leidub, et pea kõik vastajad on arvanud, et tantsuõpetajale on jäetud loomingulist vabadust piisavalt. Samuti on toodud välja eelnevate kogemuste näitel, et mõne asutuse puhul on olnud loominguline vabadus piiratud.

Vastanud on toonud välja loomingulise vabaduse küsimuse kohta järgnevad näited:

- oleneb meeskonnast, piirid võivad tekkida seoses tantsuvõistluste ja tantsukooli kontsertidega

- vanemad kolleegid pigem soovivad enda kogemuste näitel, mis toimib, ja mis mitte
- täielikult vabad käed ning juhtkond toetab
- oleneb tantsukoolist, olen kogenud mõlemat varianti: kõik tegevus käib juhataja äranägemise järgi ja endal puudub otsustusõigus ning vastand näitel, kus tantsuõpetajat usaldatakse tegema omi valikuid
- oleneb huviharidus koolist, huviringist ja nende eesmärkidest
- lisaks tunnisisule on jäetud vabadus gruppide moodustamisel, kui eelneval aastal on olnud õpilasega negatiivne kogemus, siis on mul õpetajana õigus teda mitte kaasata antud gruppi (linna huvihariduskooli näitel)

Kaheksanda küsimuse “mis eesmärgid ja sihid on Sinu arvates tantsu huviharidusel?” vastustest selgub, et tantsu huvihariduses läbi käidavad teemad, millega tegeletakse on võistlused, eneseareng, tehnika, treening ja vaba aja veetmine.

Vastajad on lisanud täiendavaid kommentaare huvihariduse eesmärkide ja sihtide nimetamisel:

- palju rõhku läheb võistlustele, sest õpilased soovivad esineda
- õpetajana on minu eesmärk noorte eneseareng (tantsuline tehnika ja enesekindlus)
- eesmärk on tekitada õpilastes huvi millegi vastu, rutiin, grupi tunnetus, arendada füüsiliselt kui vaimselt, võistlused on ebaolulised- just kui lisa motivatsiooniks
- füüsiline ja loominguline areng, võistlused on motiveerimiseks ja õppe struktureerimiseks, tantsu huviharidusel on sotsiaalne väärtus (meeskonnatöö oskus ja teistega arvestamine), enda mõtete ja keha mõistmine ning väljendamine
- väga palju orienteeritud võistlustele- ise seda suunda ei poolda
- eesmärk on eneseareng, tehnika ja tantsu ajaloo edasi andmine
- pigem võistlused ja esinemised, nüüd järjest aktiivsemaks eesmärgiks liikuv eneseareng
- õpilase isiklik eneseareng (nii inimesena kui tantsijana)

Üks vastaja on toonud välja, et võistlused on samuti omaette eesmärk, et näidata tantsukooli taset ja koreograafide loomingut. Õpilaste puhul on lavaline olek ja sellel ülesastumine omaette eesmärk ja samuti eneseareng.

Üheksanda küsimuse “kas Sinu suhtumine huvikooli on kuidagi muutunud peale ülikooli lõpetamist? kuidas ülikool on Sind mõjutanud?” vastustest selgub, et vastused jagunevad kolme leeri. Vastanutest 6 on märkinud, et “ei ole”. Kaks vastanut on märkinud “mingil määral kindlasti” ja “otseselt mitte”.

Vastajad toovad välja järgnevaid täiendavaid kommentaare:

- suhtumine pole muutunud, pigem olen mõistnud olukordi, mis tekkisid kui olin ise õpilane
- ülikool on õpetanud märkama ja parandama, pakkus erinevaid tantsutehnikaid
- ülikool avardas mu vaateid ja teadmisi tantsu kohta, kuid ei muutunud minu suhtumist huvikoolidesse
- tänu ülikoolile saan aru, kui oluline on teadlik õpetamine, ükskõik mis vanusele. Tänu ülikoolile tunnen end õpetajana enesekindlamalt kui enne ülikooli
- ülikool on andnud mulle väga palju pedagoogilisi teadmisi ja teadmisi, kuidas arendada lastes/noortes füüsilist võimekust
- kindlasti sain rohkem teada õpetamise meetodikate kohta, millised on õpilaste ealised iseärasused (füüsilised, vaimsed)
- ei oska praegu välja tuua, mis oleks muutunud, kui üldse

4.3 Vastused tantsuõpetajate arvamuse kohta tantsu huvi- ja kõrghariduse teemal

Kümnenda küsimuse “kuidas õpetatakse Sinu meelest tantsutehnikaid huvikoolis ja kõrgkoolis? too välja erinevused/sarnasused” vastustest selgub, et kõik vastajad näevad nende asutuste lähenemist erinevalt.

Lisaks on toodud välja, et huvikoolis tantsutehnika õpetamine oleneb õpetaja tasemest ja huvikooli võimalustest.

Vastajad on toonud välja tantsutehnika õpetamise kõrgkoolis järgnevalt:

- kõrgkoolis tegeletakse tantsutehnikaga põhjalikumalt, keskendutakse anatoomiale
- kõrgkoolis peab tantsutehnika kindlasti esindatud olema, sest see on suuresti kõige alus
- kõrgkoolis ei tegeleta tantsija vormimisega, vaid tutvustatakse baastehnikaid, mis aitavad õpetamisel ja ise liikumisel teha seda kehasõbralikult
- õpetatakse süvitsi, eesmärgiga edasi anda teadmisi tulevasele õpetajale

- õpetatakse kehasõbralikult
- saad lisaks praktilistele ainetele põhjaliku teooria
- tantsutehnikale on ülikoolis kindlad tunnid

Vastajad on toonud välja tantsutehnika õpetamise huvikoolis järgnevalt:

- tehnika õpetamine jääb tihti grupi või individuaalse treeningu piiridesse, eesmärk on sooritusel ja kehalisel arengul
- huvihariduses on tantsutehnika õpetamine justkui boonus, pole ilmtingimata vajalik
- osad huvikoolid tegelevad samuti liikumise baastehnikaga ja teine osa tegeleb ja lihvi tehnikat, mida antud koreograafia parasjagu nõuab, ehk liikumist ei arendata edasi
- rõhk koreograafial ja selle omandamisel, tantsutehnika seotakse siis, kui koreograafia seda vajab
- ei õpetata nii väga kehasõbralikult, sest see võtab kauem aega
- huvikoolis on õpilastel suur valik, mida nad õppida tahavad
- huvikool või selle grupp tegeleb tavaliselt 1-2 kindla tantsustiili ja selle tehnikaga

Sarnase joonena on toodud välja, et mõlemad üksused arendavad õpilast kehateadlikumaks ja oskuslikumaks liikujaks. Mõlemad üksused õpetavad kindla stiili tehnikat.

Küsimuse “kuidas (kui üldse) selgitad oma õpilastele mõistet “tsentrum”?” vastustest selgub, et vähemalt kolm õpetajat selle mõiste selgitamisega oma tunnis ei tegele, vaid kaks vastajat on kinnitanud, et on seda mõistet selgitanud ja üks vastaja on lisanud, et võiks selle selgitamisega tegeleda.

Vastustest selgub, et tantsuõpetajad selgitavad/selgitaksid mõistet “tsentrum” järgnevalt:

- kehakeskus (kese), millest algab või mida läbivad erinevad liikumised, tihti tunnetame läbi tasakaalu harjutuste
- keskpunkt, vastavalt liigutusele selgitan, kas liigutus algab sellest punktist või liigub selle poole
- kere süvalihased, mida silmaga ei näe aga kehaliselt tunnetame
- keha keskpunkt, kus kõik kokku saab ja kogu keha liikumine on, või võiks olla ,tsentrumist mõjutatud
- kõige lihtsam seostada lihasgruppidega, näiteks kõhulihased
- keha keskpunkt, millest peaks algama sinu kogu liikumine

Viimase küsimuse “mida ootad/ootasid värske tantsuõpetajana huvikoolilt?” vastustest selgub, et valdav enamik soovivad huvikoolilt eelkõige tuge, julgustamist, avatud kommunikatsiooni, kaasamist arutlustesse, plaanidesse ja tegevustesse, mõistmist, väärilist töötasu kõrgharitud tantsuõpetajale, usaldust ja vabadust.

Üks vastaja on lisanud, et ootab huvikooli poolt rohkem infot ja reklaamimist, miks tantsimine kasulik on ning õpilastele erinevaid väljundeid. Vastaja arvates on õpilastel tihti ainukeseks väljendusviisiks hooajalised võistlused, esinemised ja kontserdid.

Veel on toodud välja, et üks tantsukool võiks tantsuõpetajal võimaldada soovi korral töötada täiskohaga.

Küsimustiku lõpus palusin vastajatel soovi korral jagada oma mõtteid seoses huviharidusega.

Üks vastaja on kirjutanud “Huvikoolid/tantsukoolid võiksid võtta rohkem tantsulisi riske, teha teistmoodi kui teised ja keskenduda lisaks koreograafia praktiseerimisele ka muudele tantsus olulistele faktoritele”.

Veel üks vastaja on lisanud, et hetkel on huviharidus distantstilt väga väsitav ning tuleb leida uusi mooduseid kuidas õpilasi ja ennast motiveerida

4.4 Küsitluse tulemused

Küsimustiku analüüsi käigus leidsin, et vastajad näevad tantsuõpetajat ja tantsutreenereid üksteisest pigem eraldi.

Tantsutreeneri puhul toodi välja, et treener on võistlustele orienteeritud ja treenib oma õpilasi mingite standardite järgi ning on suunatud erinevate aspektide (tehnik, rütm, tantsuoskus) parandamisele. Samuti selgus, et tantsuspordis treenib tantsutreener, sest eesmärk on füüsiline areng. Tantsutreener eeldab oma õpilastelt eelnevat tantsu kogemust, tal on tantsuõpetajast erinev haridus ja kindlad treening praktikad, mida tohib õpetada. Lisaks sellele oli välja toodud, et treeneril puudub tavaliselt kindel tantsugrupp, kellega ta töötab, vaid need vahetuvad. Tantsuõpetaja mõtestamisel toodi välja, et ta tegeleb erinevas vanuses õpilastega (noored ja vanad), eesmärk on füüsiline ja vaimne areng ning lisaks treenimisele õpetab, harib, juhatab ja suunab oma õpilasi. Ta pöörab tähelepanu selgitustele ning harib oma õpilast

läbi tantsulise liikumise. Tantsuõpetaja eesmärkideks pole ainult võistlemine ja kehaline saavutus, aitab kehal avastada uusi liikumiskeeli.

Vastajate tantsuline taust küündis klassikalisest, rahvatantsust, iluvõimlemisest kuni disco, show ja tänavatantsuni. Suur osa küsitatud tantsuõpetajatest on leidnud töö läbi tutvuste ja õpetanud huvihariduskoolis, kus on ise varasemalt õppinud. Tantsuõpetajad leidsid, et huvihariduses sõltub loominguline vabadus ja otsustus teha isiklikke otsuseid keskkonnast ja selle asutuse eesmärkidest kuhu satutakse, piirid tekivad seoses võistluste ja hooajaliste kontsertidega.

Huvihariduse eesmärkideks olid vastajad toonud välja võistlused, esinemised, meeskonnatöö arendamise oskuse, füüsilise ja loomingulise vabaduse, enesearengu ning tantsu ajaloo ja tehnika edasi andmise. Suur osa vastajatest tõi välja, et peamine siht huvihariduses on siiski võistlused ja nendeks valmistumine.

Huvihariduse ja kõrghariduse võrdlusel on kirjeldatud, et huviharidus keskendub sooritusele, kehalisele arengule, rõhk on koreograafial ja vajadusel selle käigus nõutav tantsutehnika, liikumist ei arendata edasi ja õpilasi ei õpetata piisavalt kehasõbralikult.

Kõrgkoolis õpetatakse anatoomiast lähtuvalt, kus tantsutehnika on õppe alus. Eesmärk on arendada pedagoogilisi teadmisi ja oskusi. Veel on toodud välja, et huvihariduse puhul pole tantsutehnika oluline, vaid selle olemas olemine on boonus, kuid kõrghariduses tantsutehnikata ei saa, sest see annab seal õppijale baasteadmised, kuidas neid kehasõbralikult edasi kasutada ja teistele õpetada. Kõrgkoolis on tantsu tehnikale vastavad tunnid, kuid huvihariduses on tavaliselt need täiesti puudulikud või põimitud vastavalt õpetaja oskustele.

Tantsuõpetajad ootavad/ootasid tantsu huviharidus asutuste poolt eelkõige usaldust, mõistmist, vabadust, julgustamist ja avatud suhtlust. Eriti toodi välja, et algaja tantsuõpetajana oodatakse toetust. Lisaks toodi välja, et kõrgharitud tantsuõpetajal võiks tantsu huvihariduses olla ka vastavale tasemele vääriline töötasu ning võimalus töötada ka täiskohaga. Veel toodi välja, et huviharidusasutus võiks võimaldada oma õpilastele rohkem väljundeid lisaks võistlustele, hooajalistele kontsertidele ja esinemistele.

Oma küsitluses uurisin ka tantsuõpetajatelt nende suhtumist huviharidusse peale ülikooli lõpetamist, kuid mõistsin, et oleksin võinud selle sõnastada teisiti, ehk mida on saanud tantsuõpetajad ülikoolilt, milliseid teadmisi, oskuseid jne.

Küsitlusest toodi välja, et ülikoolis õppides on õpitud märkama, parandama, arendatud enesekindlust, teadliku ning kehasõbraliku õpetamise olulisust. Kõrgkool on andnud pedagoogilised teadmised ja avardanud vaateid ning teadmisi tantsu ja õpetamise metoodikate kohta.

Lisaks uurisin, kui palju kasutavad tantsuõpetajad oma tundides tsentrumi mõtestamist õpilastele. Minu eesmärk oli teada saada, kas õpilastele õpetatakse kuskohast kehas algab liikumine. Uurisin seda, sest minu kogemusel huvihariduses seda ei tehtud ja tundsin sellistest teadmistest puudust, tahtsin teada saada, kas õpilastel lastakse iseseisvalt liikumist kogeda. Suur osa vastanutest oli märkinud, et pole seda oma tundides eriti kasutanud, kuid seostaksid seda kõhulihaste, süvalihaste ning tasakaaluga.

TULEMUSED JA JÄRELDUSED

Uurisin tantsu huvi- ja kõrgharidus üksuste eesmärkide erinevust Eesti kontekstis.

Leidsin, et nende kahe haridustasandi puhul tekitavad kõige rohkem segadust, et eesmärgid räägivad midagi muud kui seda näitab tegevus. Tantsuharidusmaastikul on terminid, näiteks tantsuasutuste, tantsutehnika ja tantsu puhul määratlemata ning seetõttu mõistetakse neid erinevalt. Tantsuga seotud üksuste nimetused pole riigi poolt sätestatud, seetõttu on tantsu huvihariduslike koolide nimetused ja õppetöö vormid kohati segased.

Töö käigus leidsin, et läbiv erinevus tantsu kõrghariduse ja huvihariduse vahel on erinev eesmärk. Tantsu kõrghariduse puhul on eesmärk pakkuda võimalust omandada kaasaegne haridus tantsukunsti valdkonnas, valmistada ette tulevasi tantsuõpetajaid, et nad oleksid suutelised iseseisvalt orienteeruma kunstivaldkonnas arendades ennast tantsuõpetajana ja jagades oma teadmisi tulevastele õpilastele.

Lisaks on kõrghariduse eesmärk sisseastujale tutvustada erinevaid meetoodikaid. Õpilane omandab kõrghariduses pedagoogilised oskused tantsu õpetamiseks ja suunamiseks ehk antud vorm on seotud kutseoskuste omandamisega.

Selgus, et tantsu kõrgharidus harib tantsuõpetajat hoopis teiste eesmärkide jaoks, mida huvihariduses vajatakse ning seetõttu on tunnetav nende kahe haridustasandi vaheline lõhe. Kõrgharidus tegeleb tulevase tantsuõpetaja mõttelise poole arendamisega, millest on puudus tantsu huvihariduses.

Küsitlusest selgus, et tantsu huvihariduse puhul sõltuvad eesmärgid keskkonnast ja tasandist millises vormis kool tegutseb. Huvitegevuslikul tasandil tegeletakse õpilase vaimse, sotsiaalse ja füüsilise tervise toetamisega ning üldoskuste arendamisega. Huvihariduslikul tasandil valmistatakse õpilast ette eriala valikuks, tegeletakse tantsuõppega laiemalt ning arendatakse tantsualaseid erioskusi. Eelkutseõppes tegeletakse professionaalsel tasemel tantsija-etendaja

ette valmistamisega kõrgkooliks. Kokkuvõtvalt tegeleb huviharidus õpilase vormimisega andes talle ettevalmistuse professiooni leidmisel. Erinevus kahe haridustasandi vahel seisneb tegutsemismeetodites, kõrgharidus tegeleb pigem individuaalse lähenemisega ning huviharidus grupilaadse vormimisega.

Samuti selgus, et tantsu huvi- ja kõrgharidus vajavad vahepealset õppeetappi kahe üksuse vahele, mis oleks ka riigi poolt sätestatud. Tänapäeval pakuvad eel- ja kutseõppet vaid Eesti Tantsuagentuuri Tantsukool ning Tallinna Balletikool, esimese puhul puudub riigipoolne määratlus ning teise puhul on tegemist vaid ühe tantsu suunaga. Tantsu kõrghariduse ja huvihariduse taseme sujuvaks üleminekuks aitaks kaasa sarnase eelprogrammi koostamine, mida pakuvad juba eelnevalt nimetatud asutused, kuid sel juhul peaks see lisaks huvi- ja kõrgharidusüksusele olema määratletud riigi poolt.

Küsimustiku vastustest selgus, et tantsutreener tegeleb pigem õpilaste treenimisega ning tantsuõpetaja lisaks kehalisele arengule ka mõttelise poolega. Selle käigus ilmnes, et kuigi olen tantsu huvihariduses juhendaja rollis töötanud, siis olen seda teinud pigem tantsutreeneri ametikohal mitte tantsuõpetajana, sest tegelesin vaid õpilaste ettevalmistamisega võistlusteks ning tantsuõpe, kui midagi laiemat oli sellel perioodil puudulik.

Vastanud tantsuõpetajad märkisid, et loominguline vabadus on enamasti piiritletud vaid võistlusteks, kontsertideks ja esinemisteks ettevalmistades.

Intervjuude käigus selgus, et tantsu huvihariduses ei tegeleta piisavalt sellise metoodikaga, mis toetaks õpilase tantsu mõtestamist ja tantsuloome oskust. Ei toetata analüüsi, seostamise ja loovus oskust, vaid kasutatakse otsest õpetaja jälgendamist. Õpetamismeetod sõltub eelkõige üksuse eesmärgist, kuhu jõuda ning tantsuõpetaja enda kogemusest ja kogukonnast, kuhu satutakse.

Töö käigus selgus, et võistlemine kehtib nii tantsu huvihariduse kui kõrghariduse puhul. Võisteldakse lisaks tantsuvõistlustele, festivalidele ka sisseastumiskatsetel, kuntsnikuna töö leidmisel jne. Tantsu huvihariduses on saanud võistlemine alguse väljundina, see on õpilaste motiveerimiseks ning tantsuõpetajale enda loomingu näitamise võimalus. Samuti on see tingitud lapsevanemate soovist olla kursis oma lapse tegemiste ja arenguga.

Seega lisaks tantsu huviharidusele tegeleb ka kõrgharidus mingis mõttes tantsu kui treenimisega, viimasel juhul on tegu pedagoogiliste oskuste treenimisega.

Võistlemine kunstis on võimalik juhul, kui seda tehakse publiku nimel, tekitades publikus emotsiooni ja kogemust. Treeningkesksel lähenemisel on oht tantsul muutuda võistlusmomendiks, sest seda ei kasutata piisavalt sisukalt ära.

Selgus, et kunstis pole võimalik võistelda, sest sellel puuduvad hindamiskriteeriumid või näitajad, mille alusel loominguid järjestada. Kunstis jääb võistlemine alati subjektiivseks ja tunnetuslikuks, aga tantsus kui treeningus on võistlemine objektiivne. Seetõttu ei tohi saada võistlemisest tantsuõppe peamine eesmärk.

Tantsuhariduse sujuvuseks on vajalik pidev omavaheline koostöö ja kommunikatsioon. Selle parandamiseks tuleks vaeva näha mõlemal üksusel kaasates oma õpilasi, et ühest üksusest teise oleks üleminek võimalikult sujuv ja loomulik. Tantsu huvihariduse tantsuõpetajatel tuleks õpilases potentsiaali esinemisel tegeleda õpilase suunamisega tantsu kõrgharidusse ja teda toetada.

Tihe koostöö võib parandada kõrgharitud tantsuõpetajate tööõudlusprobleemi tantsu huvihariduses ning suurendada noortes huvi tantsuõpetaja professiooni valimisel, mis omakorda võib tulevikuperspektiivis kaasa aidata huvihariduses töötavate kõrgharitud tantsuõpetajate osakaalu tõusmisele.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö eesmärk oli välja selgitada problemaatilised kohad kahe haridustasandi vahel.

Lõputöö jagunes neljaks osaks. Uurisin tantsuhariduse eesmärke ning tegelesin tantsu huvi- ja kõrghariduse õppekavade analüüsimisega. Tõin sisse võistlus kultuuri tuleku ning uurisin, mis viisil esineb tantsu huvi- ja kõrghariduse puhul tants kui kunst ning tants kui tegevus. Võrdlesin tantsuõpetaja ja tantsutreeneri rolle toetudes intervjuudele ning küsimustikule. Tõin välja tantsu huvi- ja kõrghariduse puudujäägid ning nende vahelised probleemid.

Tööl oli peamiselt kolm uurimisküsimust: mis on tantsuhariduse eesmärk huvi- ja kõrghariduse puhul, mil viisil on esindatud tants kui kunst ja tants kui tegevus tantsu huvi- ja kõrghariduses ning millised probleemid tulenevad kahe haridustasandi eesmärkide erinevusest.

Uurimisküsimuste vastamiseks viisin läbi kaks intervjuud ning küsimustiku kõrgharitud tantsuõpetajate seas.

Lõputöö täitis oma eesmärgi, sest lähtudes kogutud materjalile, selgusid tantsu huvi- ja kõrgharidus üksuste erinevused nii eesmärkide kui sisu poolest. Samuti selgus kahe üksuse vahelised problemaatilised kohad ning leidsin võimalusi nende parandamiseks.

Esimesele uurimisküsimusele sain vastuseks, et tantsu huvihariduse eesmärgid on sõltuvad tasandist. Huvihariduslikul tasandil on eesmärk õpilast vormida ja valmistada ette professiooni valikuks. Tantsu huviharidus sisaldab eneseväljendusele, tantsutehnikale, etendamisele, loovusele ja üldkultuurilisele teadlikkusele suunatud õpet. Kõrghariduse

eesmärk on tegeleda õppija olemasoleva pagasiga ning arendada loomingulist ning pedagoogilist poolt ehk kõrgharidus on seotud kutseoskuste omandamisega.

Lõputöö teisele uurimisküsimusele sain vastuseks, et nii huvihariduses kui kõrghariduses esineb tantsu kui treeningut ning tantsu kui kunsti, sest see on sõltuv väljundist.

Leidsin, et treening vormiga tegeletakse, siis kui see on seotud hindamiskriteeriumitega ehk näitajatega, mis reastatakse paremuse alusel. Seda esineb nii tantsu huvihariduses kui kõrghariduses, esimese puhul on väljundiks enamasti tantsuvõistlused ja esinemised ning teise puhul sisseastumiskatsed.

Kunsti vormiga tegeletakse mõlema üksuse puhul, siis kui väljundiks on publik ja kogemuse tekitamine. Kunstis saab võistelda vaid subjektiivselt ja tunnetuslikult, kuid tantsuõppes ei tohiks sellest saada peamine eesmärk.

Viimase uurimisküsimuse vastuses selgus, et probleem kahe tantsuharidus üksuse vahel on eelkõige koostöö ja infovahetuse puudus. Samuti eelnevalt mainitud eelõppe tasandi puudus riiklikul tasemel, mis võimaldaks muuta ülemineku perioodi ühest üksusest teise loomulikumaks. Lisaks selgus, et kõrgharitud tantsuõpetajate töönõudlus on tantsu huvihariduses kõrge ning valdavalt huvihariduse tantsuõpetajast ei oma tantsu kõrgharidust.

Tantsu huviharidus on liikumas õpilaste enesearengu suunas ning väljundite leidmine on sõltuv tantsuõpetajast endast ja keskkonnast kuhu tööle asutakse. Tantsu huvihariduses ei jää puudu tantsu tehniliste oskuste arendamisest, kuid aga kunstiõppelisest lähenemisest, mis arendaks õpilase mõttelist poolt.

KASUTATUD ALLIKAD

Barba, E. 1999. Paberlaevuke: sissejuhatus teatrianthropoloogiasse. Tallinn: Eesti Teatriliit.

Eesti Vabariigi haridusseadus. RT 1992, 12, 192. <https://www.riigiteataja.ee/akt/968165>, (01.04.2021)

Eesti Keele Instituudi Ühendsõnastik. 2021. Keskus. <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/keskus/1>, (10.04.2021)

Free Flow Studio õppekava. (26.08.2019). Eesti Hariduse Infosüsteem. Kasutatud 10.04.2021.

Huviharidusstandard. Huvikooli seaduse § 9 lõike 2 aluse määrus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12809661>, (06.04.2021)

Huvikooli seadus. RT I 2007, 4, 19. <https://www.riigiteataja.ee/akt/114032014028?leiaKehtiv>, (06.04.2021)

Koff, R. S. 2021. Dance education. Great Britain: Bloomsbury Publishing Plc.

Kuldse Karika põhivõistluse reglement. Kuldne Karikas koduleht. <http://kuldnekarikas.ee/reglement/>, (19.04.2021)

Laius, E. 2018. Sellest, kuidas me gümnaasiumi teatrigrupiga tantsu kui kunsti õppisime. Tantsuõpetaja kutse lõputöö, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, humanitaarteaduste ja kunstide valdkond. Viljandi.

Lembit Õunapuu 2014 Kvalitatiivne ja Kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. [E-õpik]. Tartu Ülikool. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1, (18.04.2021).

Miller-Pärnamägi, J. 2021. Autori intervjuu. Helisalvestus: Zoomi keskkond, 15.aprill

Mikser, R. 2013. Haridusleksikon. Eesti keele Sihtasutus.

Mägi, R. 2021. Autori intervjuu. Helisalvestus: Messengeri veebikeskkond, 8. aprill.

Schupp, K. 2014. Studying dance: A Guide for Campus and Beyond. United States Of America: Human Kinetics.

Shaté Tantsukooli õppekava. (2.09.2013) Eesti Hariduse Infosüsteem. Kasutatud 27.03.2021.

Sööt, A. 2013. Tantsuharidus Eestis - mured, rõõmud, ootused. <https://www.muurileht.ee/tantsuharidus-eestis-mured-roomud-ootused/>, (21.04.2021).

Sööt, A. 2018. Kaasaegne tantsupedagoogika. Käsiraamat. Viljandi: Tallinna Raamatutrükikoda.

Tallinna Ülikool. 2021. Koreograafia. Õppekava ja -ained. <https://www.tlu.ee/bfm/koreograafia#oppekava-ja--ained->, (27.03.2021).

Tartu Ülikool. 2021. Õppekavad. Tantsukunst, <https://www.ut.ee/et/ut-oppekavad/tantsukunst>, (27.03.2021).

Tähtvere Tantsukeskuse Tantsukool. Tartutants koduleht. <https://tartutants.ee/treeningud/tantsukool/>, (09.04.2021).

Tähtvere Tantsukeskuse õppekava tants. (26.08.2010). Eesti Hariduse Infosüsteem. Kasutatud 09.04.2021.

Valdkonnast. Tantsuhariduse koduleht. <https://tantsuharidus.ee/valdkonnast/>, (28.03.2021).

Õppeinfosüsteem 2. 2021. Õppekavad. Tantsukunst, <https://ois2.ut.ee/#/curricula/80293/version/2019/details>, (27.03.2021).

LISAD

Lisa 1. Küsimustik tantsu kõrgharidusega tantsuõpetajate kohta huvihariduses

Kuidas defineerid end ja miks? (tantsuõpetaja, treener vms) *

Mis vahe on tantsuõpetajal ja tantsutreeneril Sinu arvates? *

Kus oled omandanud tantsu kõrghariduse? *

Mis on Sinu tantsualane taust? *

Töötan/töötasin tantsuõpetajana ...*

- Töötan tantsuõpetajana huvikoolis (tantsuklubi, tantsukool, tantsurühm)
- Töötan tantsuõpetajana üldhariduskoolis
- Töötasin tantsuõpetajana huvikoolis, enam ei tööta
- Töötasin tantsuõpetajana üldhariduskoolis, enam ei tööta

(Kui vastasid eelmisele küsimusele, et enam ei tööta) Mis põhjusel enam sellel ametikohal ei tööta?

Kuidas leidsid tantsuõpetajana tööd? (näiteks: tantsukool kus ise õppisin pakkus, kandideerisin ise, läbi tutvuste jm) *

Kas ja kui palju on Sinu arvates jäetud huvihariduses tantsuõpetajale õiguseid teha otsuseid oma grupi suhtes? *

Mis eesmärgid ja sihid on Sinu arvates tantsu huviharidusel? (võistlused, eneseareng, tehnika vms) *

Kas Sinu suhtumine huvikooli on kuidagi muutunud peale ülikooli lõpetamist? Kuidas ülikool on sind mõjutanud? *

Kuidas õpetatakse Sinu meelest tantsutehnikaid huvikoolis ja kõrgkoolis? Too välja erinevused/sarnasused *

Kuidas (kui üldse) selgitad oma õpilastele mõistet "tsentrum"? *

Mida ootad/ootasid värske tantsuõpetajana huvikoolilt? *

Mõni mõte seoses huviharidusega mida soovid veel jagada

SUMMARY

The aim of this thesis was to find out in what form the dance hobby- and higher education unit differ from each other.

The thesis was divided into four parts. I researched the goals of dance education and analyzed dance curricula in higher and hobby education. I introduced the competition to the advent of culture and researched the ways in which dance as an art and dance as an activity occur in the field of dance hobby and higher education. I compared the roles of a dance teacher and a dance trainer based on interviews and a questionnaire. I pointed out the shortcomings in dance hobby and higher education and the problems between them.

There were three main research questions: what is the purpose of dance education in hobby and higher education, how does dance as art and dance as an activity occur in dance hobby and higher education, and what are the problems in dance hobby and higher education.

To answer the research questions, I conducted two interviews and a questionnaire among highly educated dance teachers.

The thesis fulfilled its goal, because based on the collected material, the differences between the dance hobby and higher education units in terms of both goals and content became clear. The problem areas between the two units were also identified and I found ways to fix them.

The answer to the first research question was that the goals of dance hobby education depend on the level. At the hobby education level, the aim is to shape and prepare the student for choosing a profession. Dance hobby education includes learning aimed at self-expression, dance techniques, performance, creativity and general cultural awareness. The aim of higher

education is to deal with the learner's existing knowledge and to develop the creative and pedagogical side, in example higher education is related to the acquisition of professional skills.

The answer to the second research question of the thesis was that in both hobby education and higher education there is dance as training and dance as art, because it depends on the output. I found that the training form is dealt with when it is related to evaluation criteria, in example indicators that are ranked on the basis of priority. It occurs in both dance hobby education and higher education, in the case of the hobby education the output is mostly dance competitions and performances, and in the case of the higher education the output is audition.

The art form is dealt with in both units, when the output is the audience and the creation of experience. In art you can only compete subjectively and cognitively but it should not become the main goal in dance studies.

The answer to the last research question revealed that the problem between the two dance education units is primarily the lack of cooperation and exchange of information. There was also a lack of the aforementioned level of training at national level, which would make the transition period from one unit to another more natural. In addition, it turned out that the job demand of highly educated dance teachers is high in dance hobby education, and most of the dance teachers in hobby education do not have higher education in dance.

Dance hobby education is moving towards students' self-development, and finding outcomes depends on the dance teacher and the environment in which they are employed. Dance hobby education lacks the development of the mentality not the development of technical dance skills.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elissa Lehis,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Tants huvi- ja kõrghariduse perspektiivis. Probleemid kahe haridustasandi vahel tulevase tantsuõpetaja pilgu läbi.”, mille juhendaja on Kai Valtna, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Elissa Lehis

22.04.2021